

Γλώσσα Ε΄ Δημοτικού

Της γλώσσας ρόδι και ροδάνι

β΄ τεύχος

2ος τόμος

Ενότητες 10η, 11η & 12η

**Γ' Κ.Π.Σ. / ΕΠΕΑΕΚ II / Ενέργεια 2.2.1 /
Κατηγορία Πράξεων 2.2.1.α:**

**«Αναμόρφωση των προγραμμάτων
σπουδών και συγγραφή νέων
εκπαιδευτικών πακέτων»**

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

**Μιχάλης Αγ. Παπαδόπουλος
Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ
*Πρόεδρος του Παιδαγωγ. Ινστιτούτου***

**Πράξη με τίτλο: «Συγγραφή νέων
βιβλίων και παραγωγή
υποστηρικτικού εκπαιδευτικού υλικού
με βάση το ΔΕΠΠΣ και τα ΑΠΣ για το
Δημοτικό και το Νηπιαγωγείο»**

**Επιστημονικός Υπεύθυνος Έργου
Γεώργιος Τύπας**

Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδ. Ινστιτ.

**Αναπληρωτής Επιστημ. Υπεύθ. Έργου
Γεώργιος Οικονόμου**

Μόνιμος Πάρεδρος του Παιδ. Ινστιτ.

**Έργο συγχρηματοδοτούμενο 75% από
το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο και
25% από εθνικούς πόρους.**

ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ

Άννα Ιορδανίδου,
Αναπληρώτρια Καθηγήτρια του
Πανεπιστημίου Πατρών
Αναστασία Αναστασοπούλου,
Εκπ/κός

Ιωάννης Γαλανόπουλος, *Εκπ/κός*

Ιωάννης Δρυς, *Εκπ/κός*

Άννα Κόττα, *Εκπ/κός*

Πέτρος Χαλικιάς, *Εκπ/κός*

ΚΡΙΤΕΣ – ΑΞΙΟΛΟΓΗΤΕΣ

Αθανάσιος Τριλιανός,
Καθηγητής του Πανεπ. Αθηνών
Αθανάσιος Γιαννίκας, *Σχολ. σύμβ.*
Ιωάννης Ντελής-Σμυρίλιος, *Εκπ/κός*

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Γιώργος Πισκοπάνης,
Σκιτσογράφος-Εικονογράφος

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Παναγιώτα Χατζηθεοχάρους,
Φιλολόγος

ΥΠΕΥΘΥΝΟΙ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ
ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΓΓΡΑΦΗ

Πέτρος Μπερερής,
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού
Ινστιτούτου

Χρήστος Παπαρίζος,
Σύμβουλος του Παιδαγωγικού
Ινστιτούτου

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΟΥ ΥΠΟΕΡΓΟΥ
Πηνελόπη Παπαϊωάννου, Φιλόλογ.

ΕΞΩΦΥΛΛΟ
Στέφανος Δασκαλάκης,
Εικαστικός καλλιτέχνης

ΠΡΟΕΚΤΥΠΩΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ
ACCESS ΓΡΑΦΙΚΕΣ ΤΕΧΝΕΣ Α.Ε.

ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ ΓΙΑ
ΜΑΘΗΤΕΣ ΜΕ ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΟΡΑΣΗ

Ομάδα Εργασίας
Αποφ. 16158/6-11-06 και
75142/Γ6/11-7-07 ΥΠΕΠΘ

**ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ,
ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ
ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**

**Αναστασία Αναστασοπούλου
Ιωάννης Γαλανόπουλος
Ιωάννης Δρυς Άννα Ιορδανίδου
Άννα Κόττα Πέτρος Χαλκιάς**

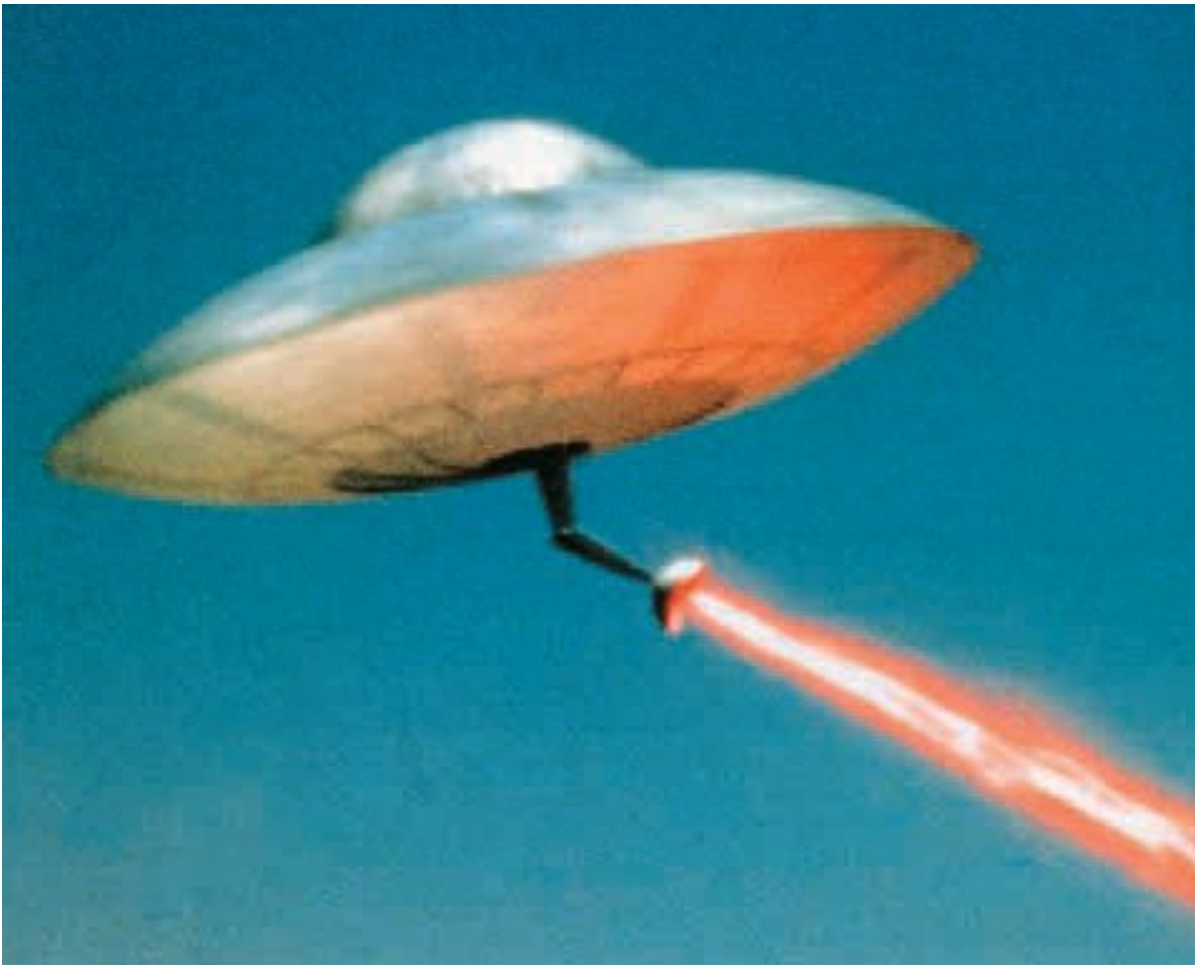
Γλώσσα Ε΄ Δημοτικού

**Της γλώσσας ρόδι
και ροδάνι**

**β΄ τεύχος
2ος τόμος
Ενότητες 10η, 11η & 12η**

Ενότητα 10

- Περιγράφουμε ταξίδια στο μέλλον
- Αφηγούμαστε φανταστικές ιστορίες

- Περιγράφουμε ανεξήγητα φαινόμενα
- Περιγράφουμε μυστηριώδη αντικείμενα
- Χρησιμοποιούμε μελλοντικούς χρόνους
- Αναγνωρίζουμε και χρησιμοποιούμε τις υποθετικές προτάσεις

Επιστημονική φαντασία

**Όνειρα
για ταξίδια
στ' αστέρια**

**Τα ταξίδια
σε μακρινά
άστρα και**

**άλλους γαλαξίες θεωρούνται σήμε-
ρα αδύνατα, όμως ο επιστημονικός
κόσμος δε χάνει την αισιοδοξία του
και προγραμματίζει, θεωρητικά
προς το παρόν, τέτοιες αποστολές.**

**Μόλις οι μακρινοί μας πρόγονοι
έπαψαν να πιστεύουν ότι τα άστρα
είναι πατημασιές των θεών και
διαπίστωσαν ότι είναι σαν τον Ήλιο
μας, άρχισαν να αναρωτιούνται
πώς θα φτάσουν εκεί. Εάν κατορ-
θώσουμε να ταξιδέψουμε όχι μόνο
έως τη Σελήνη ή έως τον Άρη αλλά**

τρισεκατομμύρια χιλιόμετρα μακριά, θα μπορέσουμε να φτάσουμε σε άλλα ηλιακά συστήματα. Ωστόσο, ακόμα και για τους πιο ονειροπόλους, το ταξίδι προς τα άστρα είναι προς το παρόν αδύνατο, ενώ καμία κρατική ή ιδιωτική επιχείρηση δεν έχει σκοπό να το τολμήσει.

Ερευνητές της NASA μελετούν τρόπους για τη δημιουργία διαστημικών σταθμών που θα εκτελούν κανονικά «δρομολόγια» μεταξύ Γης και Άρη. Καθώς το ταξίδι προς τον ερυθρό πλανήτη θα διαρκεί αρκετούς μήνες, οι διαστημικοί αυτοί σταθμοί θα μοιάζουν περισσότερο με διαστημικά ξενοδοχεία.

Το σχέδιο που επεξεργάζονται οι ερευνητές προβλέπει ότι το διαστημικό «ξενοδοχείο» θα κινείται συνεχώς γύρω από τον Ήλιο και θα

περνάει πότε κοντά από τη Γη και πότε κοντά από τον Άρη.

Αν πραγματοποιηθεί το σχέδιο, η επιβίβαση και η αποβίβαση στο διαστημικό «ξενοδοχείο» θα γίνονται με τη βοήθεια ειδικών σκαφών, που θα παίζουν το ρόλο ταξί: θα πλησιάζουν το «ξενοδοχείο» και θα συνδέονται με αυτό εν κινήσει. Το ταξίδι μέχρι τον Άρη θα διαρκεί έξι με οκτώ μήνες. Εκεί άλλα ταξί θα αναλαμβάνουν να μας οδηγήσουν στον τελικό μας προορισμό.

Η ιδέα ότι κάποια στιγμή στο μέλλον τα ταξίδια προς τον Άρη θα είναι θέμα ρουτίνας γίνεται αποδεκτή από το σύνολο σχεδόν της επιστημονικής κοινότητας. Το ερώτημα που απασχολεί τους πάντες δεν είναι το «αν», αλλά το «πότε».

**www.kathimerini.gr και
www.in.gr (διασκευή)**

1. Αντιστοιχίστε σωστά γράφοντας μπροστά από κάθε πρόταση της ομάδας Β τον αριθμό που πρέπει από την ομάδα Α:

ομάδα Α

- 1** Τα ταξίδια σε μακρινά άστρα θεωρούνται σήμερα αδύνατα,
- 2** Για να φτάσουμε σε άλλα ηλιακά συστήματα,
- 3** Οι ερευνητές μελετούν τρόπους για τη δημιουργία διαστημικών σταθμών
- 4** Αν πραγματοποιηθεί το σχέδιο,
- 5** Το ταξίδι μέχρι τον Άρη θα διαρκεί

ομάδα Β

η επιβίβαση και η αποβίβαση στο ξενοδοχείο θα γίνεται με τη βοήθεια ειδικών σκαφών, που θα παίζουν το ρόλο ταξί.

που θα εκτελούν κανονικά «δρομολόγια» μεταξύ Γης και Άρη.

όμως ο επιστημονικός κόσμος προγραμματίζει τέτοιες αποστολές.

έξι με οκτώ μήνες.

πρέπει να ταξιδέψουμε τρισεκατομμύρια χιλιόμετρα.

2. Ας υποθέσουμε ότι τα ταξίδια στ' αστέρια μπορούν να πραγματοποιηθούν. Γίνεστε κι εσείς μέλος μιας διαστημικής αποστολής και ταξιδεύετε προς ένα μακρινό πλανήτη, όπου συναντάτε πλάσματα με τα οποία μπορείτε να επικοινωνήσετε. Γράψτε στο τετράδιο σας ένα φανταστικό διάλογο με κατοίκους του πλανήτη, στον οποίο:

- Τους περιγράφετε το ταξίδι σας, τους ενδιάμεσους σταθμούς και τους κινδύνους που συναντήσατε.
- Ανταλλάσσετε πληροφορίες για τους πλανήτες σας.
- Μιλάτε για τα ενδιαφέροντα σας, τις εργασίες σας και τις καθημερινές σας συνήθειες και ό,τι άλλο νομίζετε ότι θα ενδιέφερε έναν εξωγήινο!

3. Το παραπάνω κείμενο είναι ένα άρθρο. Για κάθε παράγραφο γράψτε την πρώτη λέξη, τρεις τελίτσες και την τελευταία, και μετά δώστε έναν τίτλο.

Ο τίτλος μιας παραγράφου είναι σύντομος και περιεκτικός. Συνήθως χρησιμοποιούμε ονοματικές φράσεις.

Τα ταξίδια... αποστολές.

Τίτλος: Αισιοδοξία για ταξίδια σε μακρινά αστέρια

.....

.....

Τίτλος:

.....

.....
.....
Τίτλος:

.....
.....
Τίτλος:

.....
.....
Τίτλος:

.....
.....
Τίτλος:

Κάτι γίνεται στο μέλλον...

Όταν θέλουμε να μιλήσουμε ή να γράψουμε για γεγονότα που δεν

έχουν συμβεί, αλλά θέλουμε να δείξουμε ότι θα συμβούν αργότερα, τότε χρησιμοποιούμε ρήματα σε χρόνο μέλλοντα. Διαβάστε το παρακάτω απόσπασμα του κειμένου:

Ερευνητές της ΝΑΣΑ μελετούν τρόπους για τη δημιουργία διαστημικών σταθμών που θα εκτελούν κανονικά «δρομολόγια» μεταξύ Γης και Άρη. Καθώς το ταξίδι προς τον ερυθρό πλανήτη θα διαρκεί αρκετούς μήνες, οι διαστημικοί αυτοί σταθμοί θα μοιάζουν περισσότερο με διαστημικά ξενοδοχεία.

Τα ρήματα θα εκτελούν, θα διαρκεί, θα μοιάζουν βρίσκονται σε χρόνο μέλλοντα. Έχουμε τριών ειδών μέλλοντες, που ο καθένας εκφράζει κάτι διαφορετικό.

Διαβάστε προσεκτικά:

1. Αύριο το απόγευμα θα διαβάζω βιβλία επιστημονικής φαντασίας (διαρκώς, συνέχεια, όλο το απόγευμα θα διαβάζω βιβλία επιστημονικής φαντασίας).

2. Κάθε απόγευμα θα διαβάζω βιβλία επιστημονικής φαντασίας (θα το κάνω κάθε απόγευμα, θα διαβάζω κάθε απόγευμα).

Το «θα διαβάζω» σημαίνει μια πράξη που θα γίνεται συνέχεια ή θα επαναλαμβάνεται στο μέλλον.

Αυτός ο χρόνος του ρήματος λέγεται εξακολουθητικός μέλλοντας.

Το απόγευμα θα διαβάσω ένα βιβλίο επιστημονικής φαντασίας (απλώς λέω ότι θα διαβάσω, χωρίς όμως να φαίνεται πόσο θα διαρκέσει το διάβασμα).

Το «θα διαβάσω» σημαίνει μια πράξη που θα γίνει και θα ολοκληρωθεί κάποια στιγμή στο μέλλον. Αυτός ο χρόνος του ρήματος λέγεται συνοπτικός μέλλοντας.

Μέχρι να νυχτώσει, θα έχω διαβάσει το βιβλίο επιστημονικής φαντασίας που αγόρασα.

Το «θα έχω διαβάσει» σημαίνει μια πράξη που θα είναι τελειωμένη πριν γίνει κάποια άλλη. Αυτός ο χρόνος του ρήματος λέγεται συντελεσμένος μέλλοντας.

4. Συμπληρώστε σωστά τα ρήματα στις παρενθέσεις έτσι που να φαίνεται ότι αυτά που λέει το κείμενο θα συμβαίνουν στο μέλλον:

Καμία ανθρώπινη

επιχείρηση δεν μπορεί όμως να συγκριθεί σε δυσκολία με το ταξίδι σε άλλο άστρο. Το Άλφα του Κενταύρου είναι το κοντινότερο ηλιακό σύστημα στο δικό μας. Ο δρ. Φόργουορντ οραματίζεται την κατασκευή διαστημοπλοίου χωρίς πυραύλους προώθησης. Θα κατασκευάζονται (κατασκευάζομαι) στο διάστημα και _____ (έχω) ιστίο πολύ μεγάλων διαστάσεων. Ακτίνα λέιζερ _____

(κατευθύνομαι) στο ιστίο δίνοντας ώθηση στο σκάφος με ταχύτητες

πάρα πολύ μεγάλες. Με αυτό το ρυθμό, ένα σκάφος _____ (μπορώ) να φτάσει στο Άλφα του Κενταύρου σε λιγότερο από 50 χρόνια. Η αποστολή _____ (συγκεντρώνω) δεκαεξάχρονους εθελοντές, _____ τους _____ (εκπαιδεύω) και _____ τους _____ (στέλνω) μόλις κλείσουν τα είκοσι τους χρόνια.

www.kathimerini.gr

Εάν... Αν...

Εάν κατορθώσουμε να ταξιδέψουμε τρισεκατομμύρια χιλιόμετρα μακριά, θα μπορέσουμε να φτάσουμε σε άλλα ηλιακά συστήματα.

Αν ο άνθρωπος κατορθώσει να ταξιδέψει σε άλλους γαλαξίες, τότε θα έχει κάνει ένα μεγάλο βήμα για την κατάκτηση του διαστήματος.

Οι παραπάνω προτάσεις αρχίζουν με το εάν και το αν και λέγονται υποθετικές προτάσεις.

Ο υποθετικός λόγος αποτελείται από δύο προτάσεις: μια ανεξάρτητη και μια εξαρτημένη, που λέγεται υποθετική. Η ανεξάρτητη πρόταση δείχνει κάτι που είναι πιθανό να γίνει, ενώ η υποθετική πρόταση δείχνει αυτό που πρέπει να ισχύει για να συμβαίνει ή να αληθεύει αυτό που λέει η ανεξάρτητη πρόταση. Οι υποθετικές προτάσεις αρχίζουν κυρίως με τον υποθετικό σύνδεσμο *αν / εάν*.

Η υποθετική πρόταση λέγεται υπόθεση και η ανεξάρτητη πρόταση λέγεται απόδοση του υποθετικού λόγου. Η υποθετική πρόταση μπορεί να είναι πριν ή μετά από την ανεξάρτητη πρόταση.

5. Ψάξτε το αρχικό κείμενο και συμπληρώστε την απόδοση της υποθετικής πρότασης που λείπει:

Εάν κατορθώσουμε να ταξιδέψουμε τρισεκατομμύρια χιλιόμετρα μακριά, θα _____

Εάν δημιουργήσουμε διαστημικούς σταθμούς ανάμεσα στη Γη και στον Άρη, αυτοί θα μοιάζουν _____

Αν πραγματοποιηθεί το σχέδιο, _____

Ο χρόνος με γενική και αιτιατική

... το ταξίδι προς τον Άρη θα
διαρκεί αρκετούς μήνες...

Η φράση «αρκετούς μήνες» είναι
μια αιτιατική που μας δείχνει
χρόνο. Έχουμε αρκετές τέτοιες
αιτιατικές, καθώς και γενικές, που
μας φανερώνουν χρόνο. Π.χ. το
βράδυ, το πρωί, το απόγευμα, τα
μεσάνυχτα, τη νύχτα, του χρόνου
κ.ά.

6. Στο κείμενο στην επόμενη
σελίδα βρείτε και υπογραμμίστε τις
γενικές και τις αιτιατικές που
φανερώνουν χρόνο:

Οι ειδικοί επιστήμονες προβλέπουν ότι την επόμενη πεντηκονταετία χιλιάδες οικογένειες θα ζουν στο διάστημα. Οι αποικίες θα είναι κοντά στη Γη, ώστε να είναι εύκολη η επικοινωνία με τη μητρόπολη. Το πρωταρχικό εμπόδιο είναι η απόσταση. Αν συμβολίσουμε σ' ένα χαρτί την απόσταση Γης και Ήλιου με 1 εκατοστό, το κοντινότερο άστρο (το Α του Κενταύρου) απέχει 7 χλμ.

Ο Πρωτοπόρος 10 έφυγε από τη Γη στις 3 Μαρτίου 1972 και έντεκα χρόνια αργότερα πέρασε έξω από την τροχιά του Ποσειδώνα, για να γίνει το πρώτο ανθρώπινο αντικείμενο που άφησε πίσω του τα όρια του ηλιακού μας συστήματος.

Πριν από λίγα χρόνια, η Βρετανική Διαπλανητική Εταιρεία έδωσε στη δημοσιότητα το σχέδιο Δαίδαλος, μια μελέτη διαστρικής πτήσης που προβλέπει την εκτόξευση ενός γιγάντιου διαστημόπλοιου 54.000 τόνων. Όμως η κατασκευή ενός τέτοιου διαστημόπλοιου δεν μπορεί να γίνει πραγματικότητα του χρόνου ή τη μεθεπόμενη χρονιά, αλλά θα χρειαστούν αρκετά χρόνια.

7. Η λέξη **χρόνος** σχηματίζει μια μεγάλη οικογένεια.

α συνθετικό	β συνθετικό
χρόνο – λογία	ημί – χρονο
χρονό – μετρο	τρί – χρονος

Μπορείτε με τη βοήθεια του λεξικού σας να βρείτε και άλλες;

ΧΡΟΝΟΣ

α' συνθετικό

β' συνθετικό

8. Βρείτε με τη βοήθεια λεξικού τη σημασία των παρακάτω φράσεων:

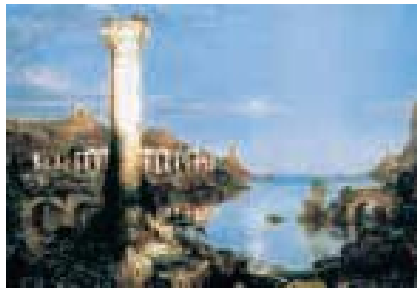
σε ανύποπτο χρόνο / εκτός τόπου και χρόνου / το πλήρωμα του χρόνου / συν τω χρόνω / ο χρόνος είναι χρήμα / προ αμνημονεύτων χρόνων / χρόνια και ζαμάνια / εν ευθέτω χρόνω / χρόνο με το χρόνο /

**χρόνου φείδου / όσα φέρνει η ώρα
δεν τα φέρνει ο χρόνος / πάρ' τότε
στο γάμο σου να σου πει και του
χρόνου / ο κλέφτης και ο ψεύτης
τον πρώτο χρόνο χαίρονται / και
του χρόνου! / χρόνια πολλά!**

Χαμένοι πολιτισμοί

Ατλαντίδα

Υποθετικό νησί στον Ατλαντικό ωκεανό. Γι' αυτή μιλάει πρώτη φορά ο Πλάτωνας*. Οι πληροφορίες προέρχονται από το Σόλωνα* όταν ταξίδεψε στην Αίγυπτο. Ανάμεσα στα άλλα έμαθε για την ύπαρξη της Ατλαντίδος,

* Πλάτωνας: (427–347 π.Χ.)

Αθηναίος φιλόσοφος, μαθητής του Σωκράτη.

* Σόλωνα: (περίπου 640 – 560 π.Χ.)

Αθηναίος νομοθέτης, πολιτικός μεταρρυθμιστής και ποιητής, ένας από τους επτά σοφούς της αρχαίας Ελλάδας.

νησιού ίσου στο μέγεθος με τη Λιβύη και την Ασία μαζί (δηλαδή τη Βόρεια Αφρική και τη Μικρά Ασία) πέρα από τις Ηράκλειες στήλες (το σημερινό Γιβραλτάρ), που καταποντίστηκε στον ωκεανό 9.000 χρόνια πριν από την εποχή του Σόλωνα, δηλαδή το 9600 π.Χ. περίπου. Πρώτος βασιλιάς της υπήρξε ο Άτλας, γιος του Ποσειδώνα. Οι απόγονοί του ανέπτυξαν στο νησί σπουδαίο πολιτισμό, και η κυριαρχία τους επεκτάθηκε σιγά σιγά μέχρι την Τυρρηνία* και τα αιγυπτιακά σύνορα. Κάποτε οι κάτοικοι της Ατλαντίδος θέλησαν να κατακτήσουν την Ελλάδα και την

* Τυρρηνία: η ρωμαϊκή Ετρουρία, αρχαία περιοχή της Ιταλίας, αντίστοιχη της σημερινής Τοσκάνης.

Αίγυπτο. Αλλά οι Αθηναίοι μπήκαν επικεφαλής στην άμυνα της περιοχής τους και, ύστερα από πολλές περιπέτειες, με ηρωισμό και βαθιά γνώση της πολεμικής τέχνης, νίκησαν το λαό της Ατλαντίδος κι έσωσαν από την υποδούλωση όσους απειλήθηκαν. Μετά από τα γεγονότα αυτά ακολούθησαν φοβεροί σεισμοί και κατακλυσμοί και, μέσα σε μια μέρα και μια νύχτα, ολόκληρο το νησί της Ατλαντίδας βυθίστηκε στον ωκεανό. Την ίδια εποχή έγιναν και φοβερές καταστροφές στην Ελλάδα.

Είναι χαρακτηριστικός ο πλούτος των αγαθών που συγκέντρωνε το νησί των Ατλάντων. Μεταλλεύματα, ξυλεία, πλούσια πανίδα και χλωρίδα κι οτιδήποτε θα μπορούσε να δώσει η φύση στον άνθρωπο υπήρχαν στην Ατλαντίδα

υπεράφθονα και καταπληκτικά. Έχοντας τέτοιο πλούτο αγαθών στη διάθεσή τους, οι κάτοικοί της κατασκεύασαν μεγαλοπρεπή τείχη, ιερά, ανάκτορα, λιμάνια και ναύσταθμους. Τείχη με πρόσοψη επενδυμένη με χαλκό, κασσίτερο και ορείχαλκο, ανάκτορα και ναούς επενδυμένους με χρυσό, άργυρο, ορείχαλκο και ελεφαντοστό, χρυσά λατρευτικά αγάλματα. Όσο για τη Μητρόπολη, την κατοικία της μητέρας του Άτλαντα, ήταν ένα μικρό κυκλικό νησί που περιβαλλόταν από κυκλικές ζώνες ξηράς και θάλασσας, ώστε να είναι απόρθητο.

Η Ατλαντίδα απασχόλησε τόσο την επιστήμη όσο και τη λογοτεχνία. 60.000 βιβλία και άρθρα έχουν γραφτεί μέχρι σήμερα για το καταποντισμένο νησί. Η σύγχρονη έρευνα έχει αποφασίσει πως τα

αναφερόμενα από τον Πλάτωνα δεν είναι ένα παραμύθι αλλά μια παράδοση, γνωστή και στην Αίγυπτο, όπως μαρτυρούν γραπτές πηγές.

εγκυκλοπαίδεια *Πάπυρος Λαρούς Μπριτάννικα* (διασκευή)

1. Σε μια φανταστική ιστορία... ας φανταστούμε τι θα σας ρώταγε ένα παιδί από την Ατλαντίδα!

- Ποιοι ανέφεραν την ύπαρξη της χώρας μας πρώτη φορά;
- Ποια νομίζετε ότι ήταν η γεωγραφική της θέση;
- Ξέρετε περίπου τη χρονολογία που αφανιστήκαμε;
- Ξέρετε ποιος ήταν ο βασιλιάς μας;
- Τι ξέρετε για τον πολιτισμό μας;
- Ήμαστε ποτέ αντίπαλοι; Αν ναι, ποιος νίκησε;
- Μιλούν οι άνθρωποι για μας;

- Γίνονται έρευνες για τη λύση του αινίγματος που λέγεται «Ατλαντίδα»;

2. Η ελληνική μυθολογία, η Βίβλος, το έπος του Γκιλγκαμές (Ασσυριακό Έπος, τέλος 3ης π.Χ. χιλιετίας), οι παραδόσεις των Ίνκας, αλλά και οι παραδόσεις πολλών λαών μιλούν για κατακλυσμούς. Πώς μπορούμε να εξηγήσουμε αυτό το φαινόμενο; Μπορεί η Ατλαντίδα να καταποντίστηκε από έναν κατακλυσμό; Οι εκρήξεις ηφαιστειών, οι σεισμοί, οι μετακινήσεις πλακών ή οι διάφορες γεωλογικές μεταβολές τι συναισθήματα δημιουργούν στους ανθρώπους; Σε ποιες επιστήμες πρέπει να αναζητήσουμε πληροφορίες για να εμπλουτίσουμε τις γνώσεις μας για τα φυσικά φαινόμενα;

Συζητήστε στην τάξη.

Βρείτε πληροφορίες για το μυστήριο της βιβλικής πλημμύρας στη Μαύρη Θάλασσα στην ηλεκτρονική διεύθυνση:

τεύχη: Μαΐου

2001, Ιουλίου 2000.

Για την Ατλαντίδα:

DVD με κινούμενα σχέδια:

Η χαμένη Ατλαντίδα, Η επιστροφή του Μάιλο, 2001.

3. Γράψτε ένα δικό σας μύθο όπως αυτός της Ατλαντίδος. Φανταστείτε ένα όνομα χώρας, μια χρονολογία, μια γεωγραφική θέση κτλ. Μην ξεχάσετε να αναφέρετε το αίτιο της εξαφάνισης της.

Ανεξήγητα φαινόμενα

Πέτρινοι γίγαντες

Τα μνημεία αυτά, γνωστά ως μεγαλιθικά (από τις λέξεις «μέγας» και «λίθος»), βρίσκονται σε πολλά μέρη του κόσμου. Τα αρχαιότερα είναι εκείνα της Δυτικής Ευρώπης. Συχνά οι ανασκαφές αποκάλυψαν τάφους μέσα, κάτω ή κοντά στα μνημεία. Αυτό οδήγησε τους αρχαιολόγους στο συμπέρασμα ότι επρόκειτο για τόπους ιδιαίτερης σημασίας οι οποίοι σχετίζονταν με τις ταφικές τελετές των αγροτικών πληθυσμών της περιοχής. Αρχικά υπήρχαν 10.000 ογκόλιθοι, από

τους οποίους σήμερα σώζονται μόνο οι 3.000. Η κατασκευή των τεράστιων αυτών μνημείων συνεχίστηκε για 3.000 περίπου χρόνια, από την πέμπτη έως την τρίτη χιλιετία π.Χ. Έπειτα μυστήριο κάλυψε τους πέτρινους γίγαντες! Η οικοδόμηση του Στόουνχεντζ και των άλλων πελώριων μνημείων προϋποθέτει εκατομμύρια ώρες δουλειάς. Ωστόσο προκύπτει και ένα βασικό ερώτημα: αφού η πλησιέστερη πιθανή πηγή των μονόλιθων απέχει 30 χιλιόμετρα, πώς κατόρθωσαν οι άνθρωποι να μετακινήσουν τις τεράστιες αυτές πέτρες στο ορεινό έδαφος, ιδιαίτερα σε μια εποχή όπου ο τροχός ήταν άγνωστος; Επίσης είναι άγνωστος ο τρόπος με τον οποίο πρωτοστήθηκαν όρθιοι οι μονόλιθοι, γιατί δεν υπήρχαν ούτε

μηχανικοί γερανοί ούτε ανυψωτικές μηχανές. Ή όλα θα έπρεπε να γίνουν με τα χέρια ή να χρησιμοποιήθηκε ένα σύστημα από κυλίνδρους και ξύλινα ικριώματα (σκαλωσιές). Ουσιαστικά πάντως αγνοούμε τι γινόταν στο Στόουνχεντζ. Έχουμε μόνο κάποιες ερμηνείες με βάση τα στοιχεία που βρέθηκαν. Στο μέλλον η αρχαιολογική έρευνα θα προσθέσει αναμφίβολα και νέα στοιχεία στις σχετικές πληροφορίες που συγκεντρώνονται εδώ και 400 χρόνια.

Norah Moloney, *Αρχαιολογία*,
μετάφρ. Ε. Αβραμέα,
εκδ. Ντουντούμη, Αθήνα, 1996

1. Από τι είδους βιβλίο νομίζετε ότι προέρχεται το κείμενο (λογοτεχνικό, επιστημονικό, εγκυκλοπαίδεια ...);

2. Συζητήστε στην τάξη τις απόψεις σας για το φαινόμενο των «πέτρινων γιγάντων».

Στην Δ΄ τάξη μάθατε για τα Κυκλώπεια Τείχη. Ποιες πιστεύετε ότι είναι οι ομοιότητες και οι διαφορές με τους Πέτρινους Γίγαντες;

Η εικόνα που συνοδεύει το κείμενο είναι πολύ εντυπωσιακή.

Παρατηρήστε την και βρείτε επίθετα, ουσιαστικά και ρήματα για να την περιγράψετε. Π.χ. «Σε αυτή την εικόνα βλέπω ογκώδεις πέτρες που ανακαλύφθηκαν...». Μπορείτε να κάνετε το ίδιο και με τις εικόνες των Κυκλώπειων Τειχών.

3. Χωρίστε το κείμενο σε παραγράφους. Βρείτε τις λέξεις – κλειδιά κάθε παραγράφου.

4. Στο παραπάνω κείμενο είναι υπογραμμισμένα έξι επιρρήματα. Μπορείτε να βρείτε τα αντίθετά τους μέσα στο κρυπτόλεξο;

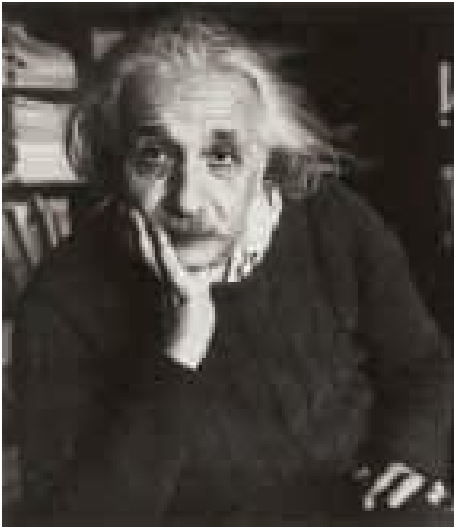
Σ	Β	Τ	Ε	Λ	Ι	Κ	Α	Κ
Ε	Ζ	Χ	Π	Α	Ν	Ω	Ο	Δ
Μ	Ψ	Ν	Ω	Ζ	Ψ	Ξ	Γ	Υ
Ρ	Δ	Η	Φ	Τ	Μ	Θ	Β	Λ
Φ	Ε	Α	Σ	Π	Α	Ν	Ι	Α
Ρ	Ε	Μ	Κ	Α	Κ	Υ	Ζ	Κ
Γ	Ε	Ξ	Ω	Ο	Ρ	Δ	Ν	Ρ
Μ	Ζ	Χ	Ο	Β	Ι	Γ	Λ	Ι
Σ	Χ	Μ	Ι	Π	Α	Λ	Θ	Β
Δ	Ν	Ξ	Σ	Β	Υ	Η	Φ	Ω
Κ	Ρ	Σ	Ω	Ξ	Θ	Ο	Ψ	Σ

5. Ο πίνακας στην επόμενη σελίδα παρουσιάζει τις οικογένειες τριών λέξεων. Σε κάθε στήλη υπάρχουν λέξεις που δεν ανήκουν σ' αυτή την οικογένεια. Βρείτε τες και

σημειώστε στο τετράδιό σας τη σημασία και την ετυμολογία τους. Το λεξικό θα είναι ο πολύτιμος βοηθός σας! Για κάθε στήλη σημειώστε στο τετράδιο σας ποιο είναι το θέμα της οικογένειας λέξεων και πώς σχηματίζεται κάθε λέξη, π.χ. μυστικός => μυστ- + -ικός.

μυστήριο	φαντασία
μυστικός	φανταστικός
μυστήρι	φαντάζομαι
μυστικότητα	φαγητό
μυστηριώδης	φάντασμα
μύτη	φανταχτερός
μυστηριακός	φαντάρος
άνθρωπος	
ανθρωπιά	
ανθρώπινος	
ανθρωποειδής	
ανθρωπότητα	
άνθρακας	
άνθος	

Η μηχανή του χρόνου

**Άλμπερτ Αϊνστάιν,
ο πιο σπουδαίος
φυσικός επιστήμονας
του 20ού αιώνα**

Τετάρτη 23 Οκτωβρίου 2002

Φανταστείτε ότι έχετε ήδη διαβάσει αυτό το άρθρο και κατόπιν μπαίνετε θαρραλέα σε μια χρονομηχανή η οποία θα σας μεταφέρει στο παρελθόν, ακριβώς τη στιγμή πριν αρχίσετε να διαβάζετε το άρθρο. Τι θα κάνατε; Θα ξαναδιαβάζατε το άρθρο. Σύμφωνα με πολλούς φυσικούς, αν δεχτούμε ότι είναι δυνατό να επιστρέψετε στο παρελθόν, θα σας ήταν αδύνατο να το αλλάξετε. Τελικά μπορούν να πραγματοποιηθούν τα ταξίδια στο

χρόνο; Πώς θα μπορούσαμε να κατασκευάσουμε μια χρονομηχανή; Ο Αλβέρτος Αϊνστάιν απέδειξε ότι, αν μπορούσαμε να ταξιδέψουμε με την ταχύτητα του φωτός, θα το καταφέρναμε. Κάτι τέτοιο όμως φαίνεται απίθανο, γι' αυτό τα ταξίδια γίνονται μόνο στη φαντασία των συγγραφέων ή των σεναριογράφων.

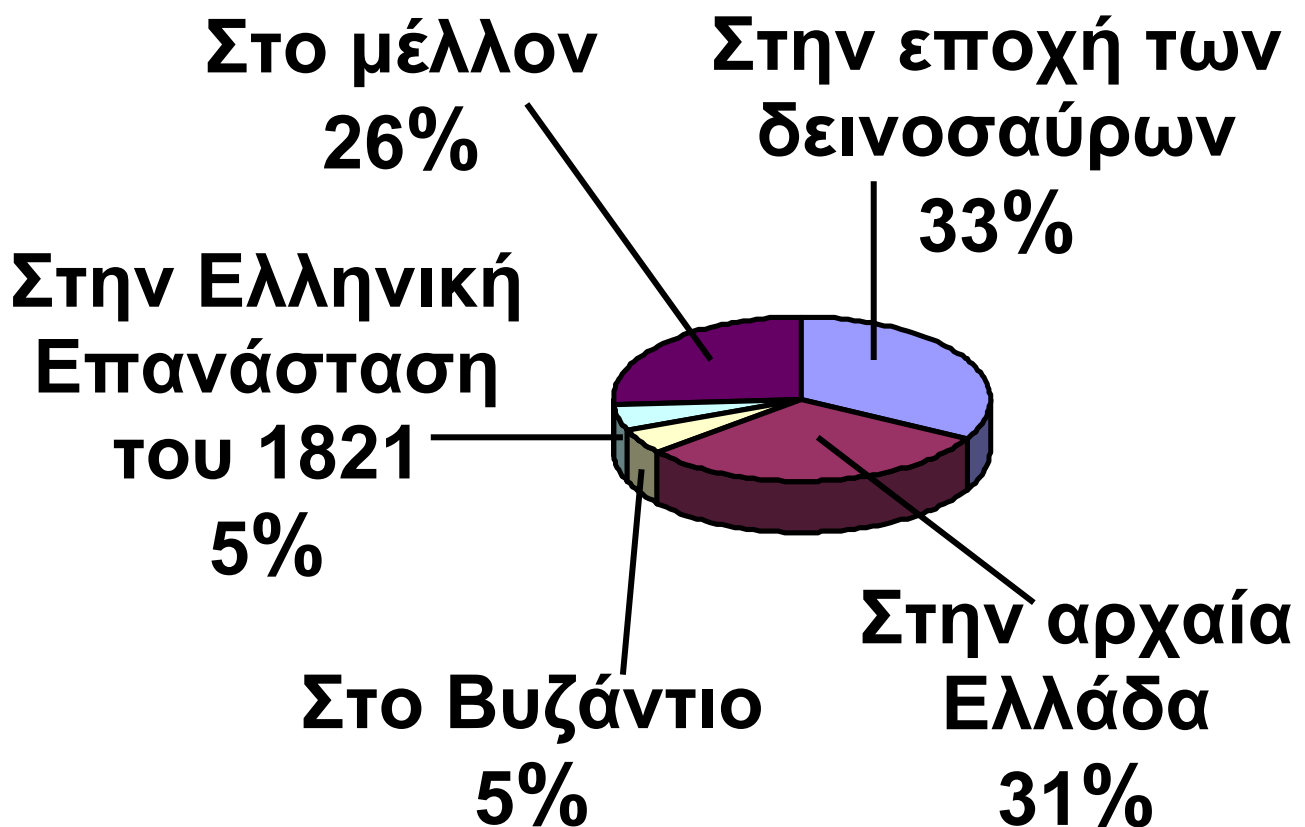
**περιοδικό *Focus*, τεύχος 32,
Οκτώβριος 2002 (διασκευή)**

Ηλεκτρονική ψηφοφορία

Το ίδιο περιοδικό, στην ιστοσελίδα του* ζήτησε από τους αναγνώστες του να απαντήσουν ηλεκτρονικά στην ερώτηση: **Αν είχατε μια μηχανή του χρόνου, πού θα θέλατε να ταξιδεύατε; Δείτε τι απάντησαν σε αυτή την ψηφοφορία:**

Στην εποχή των δεινοσαύρων	480
Στην αρχαία Ελλάδα	446
Στο Μεσαίωνα – Βυζάντιο	71
Στην Ελληνική Επανάσταση του 1821	72
Στο μέλλον	374
συνολικές ψήφοι	1443

Πού θέλετε να ταξιδέψετε;

Ενδιαφέρον όμως έχουν και μερικές από τις απαντήσεις που δόθηκαν:

Θόδωρος, 7 – 1 – 2004

Σίγουρα θα προτιμούσα την αρχαία Ελλάδα γιατί πραγματικά θα ήθελα να δω όλα εκείνα που έγιναν εκείνη την εποχή και έδωσαν τα φώτα για εξέλιξη στον άνθρωπο.

Άννα, 7 – 1 – 2004

Χμ, σίγουρα θα ήθελα να δω πώς θα είναι η ζωή στον πλανήτη μετά από, ας πούμε, 500 χρόνια!!! Όχι περισσότερο. Άραγε αντί για ταξί στους δρόμους θα έχουμε κατασκευάσει ιπτάμενα μέσα μεταφοράς; Ωραία θα ήταν!

Ξενοφώντας, 7 – 1 – 2004

Δύσκολη απόφαση Το δίλημμα είναι μεταξύ της αρχαίας Ελλάδας

και της εποχής των δεινοσαύρων.
Θα διαλέξω όμως τους
δεινόσαυρους. Πάντα σκεφτόμουν
πώς θα ήταν τότε και γιατί
εξαφανίστηκαν. Και να δω αν είναι
όπως μας τους περιγράφουν. Λέτε
να είναι αλλιώς;

Γιώργος, 8-1-2004

Ο προορισμός μου θα ήταν το 1821.
Είναι η εποχή από την οποία
ξεπήδησε το νέο ελληνικό κράτος
και έχουν γραφτεί τόσα γι' αυτή...
Θα ήταν ευκαιρία να συναντήσω
και τον προπροπάππο μου.

Οδυσσέας, 18-1-2004

Αν είχα τέτοια μηχανή, θα ταξίδευα
σε όλες τις εποχές. Σιγά μην
καθόμουνα να επιλέξω μόνο μία!

1. Κάντε και σεις μια ψηφοφορία στην τάξη σας και καταγράψτε τα αποτελέσματά της. Μπορείτε να κάνετε την ίδια δημοσκόπηση στο σχολείο σας, στους άλλους φίλους σας και στην οικογένειά σας. Χωριστείτε σε ομάδες, φτιάξτε ένα ερωτηματολόγιο, φωτοτυπήστε το και μοιράστε το. Μόλις συγκεντρωθεί ένας αριθμός ερωτηματολογίων που θα σας ικανοποιεί, καταγράψτε τα αποτελέσματα και παρουσιάστε τα στην τάξη. Διαβάστε τις πιο ενδιαφέρουσες απαντήσεις. Συγκρίνετέ τα με τα αποτελέσματα της τάξης σας.

- Εσείς σε ποια εποχή θα θέλατε να ταξιδέψετε; Γράψτε ένα κείμενο στο οποίο να υποστηρίζετε τη γνώμη

σας. Σκεφτείτε ότι θα πρέπει να την παρουσιάσετε με τέτοιο τρόπο, ώστε να δείξετε για ποιο λόγο η εποχή αυτή είναι η πιο ενδιαφέρουσα. Έτσι, είναι καλό να περιγράψετε:

- ⇒ τα χαρακτηριστικά της εποχής στην οποία θέλετε να ταξιδέψετε**
- ⇒ ποιους θα θέλατε να συναντήσετε**
- ⇒ ποιο είναι το μυστήριο που κρύβει για σας**
- ⇒ τι ελπίζετε να ανακαλύψετε γι' αυτήν**
- ⇒ και ό,τι άλλο θα έκανε το ταξίδι σας συναρπαστικό για τον αναγνώστη**

2. Συμπληρώστε με τη φαντασία σας την απόδοση στους επόμενους υποθετικούς λόγους:

1. Αν συναντούσα το μεγάλο Περικλή, _____

2. Αν είχα κατασκευάσει μια χρονομηχανή, _____

3. Αν ήμουν στην πολιορκία της Κωνσταντινούπολης, _____

4. Αν ταξίδευα στο 2200 μ.Χ., _____

3. Στο παρακάτω κείμενο να βάλετε τους τόνους και τα διαλυτικά:

Ο Αινστάιν με την εκπληκτική ευφροια του αποκρυπτογραφήσε την αληθεια για την περιστροφή των πλανητων. Λεγεται πως, όταν η

Γενική Θεωρία της Σχετικότητας
παρουσιάστηκε στο κοινό, μόνο
δωδεκα άνθρωποι σ' ολοκληρο τον
κοσμο μπορούσαν να την
καταλάβουν. Ακομα και σημερα
ολοι προσπαθουν να εξερευνησουν
τον τροπο με τον οποιο σκεφτοταν
ο μεγαλος αυτος επιστημονας.
Ο Αϊνστάϊν αφιερωσε ολοκληρη τη
ζωη του στην αναζητηση της
επιστημονικης αληθειας. Ωστοσο, η
ζωη του ήταν ταραγμενη και σκλη-
ρη. Επεζησε απο δυο πολεμους και
καταδιωχθηκε από τους ναζι για
την εβραικη καταγωγη του.
Ο Αϊνστάϊν ηταν μια ιδιοφυια και με
τις θεωριες του ανοιξε νεους
δρομους στη συγχρονη
επιστημονικη σκεψη.

από το οπισθόφυλλο του βιβλίου
Αϊνστάϊν, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 2003

Τα διαλυτικά σημειώνονται για να δείξουμε ότι ένα φωνήεν προφέρεται ξεχωριστά από το διπλανό του, π.χ. *παιδάκια – παιδάκια*.

Στις λέξεις με *υι* βάζουμε διαλυτικά για να ξεχωρίσουμε την προφορά τους (π.χ. *μουϊκός*) από την προφορά του *υι* στις λέξεις *υιοθεσία* και *υιοθετώ*.

Στις λέξεις με *ιυ* δε βάζουμε διαλυτικά γιατί ποτέ δεν προφέρονται τα δύο φωνήεντα μαζί, π.χ. *διυλίζω*.

Όταν το προηγούμενο φωνήεν έχει τόνο, δε χρειάζονται διαλυτικά, π.χ. *γάιδαρος*.

10

***Μαθαίνω περισσότερα
για μυστήρια και επιστημονική
φαντασία***

***Άλυτα μυστήρια, εκδ. Μίνωας,
Αθήνα, 1996.***

***Βερν Ιούλιος, Είκοσι χιλιάδες
λεύγες κάτω από τη θάλασσα,
εκδ. Παπαδόπουλος, Αθήνα, 2004.***

***Η χαμένη Ατλαντίδα,
μετάφρ. Β. Κόκκινου, εκδ. Ελληνικά
Γράμματα, Αθήνα, 2001.***

***Κάσλερ Κλάιβ, Η ανακάλυψη της
Ατλαντίδος, μετάφρ. Ν. Παπαδάκης
– Μ. Κόφφα, εκδ. Ελληνικά
Γράμματα, Αθήνα, 2001.***

Κεκροπούλου Μαρία, *Η χαμένη Ατλαντίδα*, εκδ. Ενάλιος, Αθήνα, 2002.

Κλαρκ Άρθουρ, *Νησιά στον ουρανό*, μετάφρ. Β. Μάστορη, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 1993.

Λάζος Χρήστος, *Ο υπολογιστής των Αντικυθήρων*, εκδ. Αίολος, Αθήνα, 1994.

Μάστορη Βούλα, *Ο καλεσμένος*, εκδ. Ψυχογιός, Αθήνα, 1991.

Μπάρτζης Γιάννης, *U.F.O. στα Διγελιώτικα*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, 1990.

Ουέλλς Χέρμπερτ Τζορτζ, *Ο πόλεμος των κόσμων*, μετάφρ. Γ. Θωμόπουλος, εκδ. Μίνωας, Αθήνα, 1993.

Ουέλλς Χέρμπερτ Τζορτζ, *Η μηχανή του χρόνου*, μετάφρ. Β. Μάστορη, εκδ. Ψυχογιός, Αθήνα, 2001.

Σίνου Κίρα, *Η μηχανή στο υπόγειο*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 1992.

Σίνου Κίρα, *Ο τελευταίος Βασιλιάς της Ατλαντίδος*, εκδ. Κέδρος, Αθήνα, 2003.

Τόμας Άντριου, *Τα μυστικά της Ατλαντίδος*, μετάφρ. Κ. Μπακαλάκος, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, 1979.

Ψαρούτη Λίτσα, *Το αίνιγμα της πέτρινης γενειάδας*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 1994.

Ανθολόγιο: Ειρήνη Μάρρα, *Η καλλονή με το φιδίσιο κορμί*, 6ος τόμος, σελ. 66

Λουκιανού [*Ταξίδια γεμάτα περιπέτειες*], 6ος τόμος, σελ. 78

Ενότητα 11

- Περιγράφουμε πώς παίζονται διάφορα παιχνίδια
- Κατανοούμε και δίνουμε οδηγίες για να παίξουμε παιχνίδια
- Ξεχωρίζουμε τις εγκλίσεις των ρημάτων
- Χρησιμοποιούμε απρόσωπα ρήματα
- Κλίνουμε επίθετα σε -ος, -ο και -ων, -ούσα, -ον

Παραδοσιακά παιχνίδια

**Λοιπόν,
παιδιά, τι
λέτε; Θέλετε
να παίξουμε
μαζί;**

**Έχω να σας μάθω πολλά
παιχνίδια. Τα έπαιζα μικρός, μαζί με
τους γονείς σας. Μας τα έμαθαν κι
εμάς οι δικοί μας γονείς...**

**Τα παιχνίδια αυτά τα παίζαμε
στην αυλή του πατρικού μας
σπιτιού, στην αλάνα της γειτονιάς
μας, στους ήσυχους και χωρίς
αυτοκίνητα και φασαρία δρόμους
της συνοικίας μας. Σήμερα θα τα
παίξουμε στον πεζόδρομο, στο
μικρό πάρκο και στην πλατεία της
συνοικίας μας· και ακόμα στο
προαύλιο του σχολείου μας, στα
διαλείμματα. Ας αρχίσουμε λοιπόν!**

Παιδιά, πριν από κάθε παιχνίδι για να «βγει» αυτός που θα τα φυλάει ή που θα κάνει τη μάνα – σε περίπτωση που δε συμφωνούσαμε – χρησιμοποιούσαμε τα λαχνίσματα, όπως τα λέγαμε, δηλαδή με λαχνό. Αυτά γίνονταν με διαφορετικούς τρόπους. Ένας τρόπος λαχνίσματος γίνεται με την απαγγελία στίχων, άλλος με το κρύψιμο μιας πετρούλας. Σήμερα θα μάθουμε να παίζουμε το «Καλημέρα, βασιλιά».

Ο βασιλιάς κάθεται σε ένα σκαμνί και απέναντι του, σε μια ευθεία γραμμή, στέκονται άλλα παιδιά.

Το παιχνίδι αρχίζει.

Όλα τα παιδιά μαζί φωνάζουν.

Παιδιά: Καλημέρα, βασιλιάαα...

Βασιλιάς: Βρε, καλώς τα παιδιά!

Πού ήσαστε τόσο καιρό;

Παιδιά: Σε δουλειά.

Βασιλιάς: Σε τι δουλειά;

Τότε τα παιδιά αρχίζουν με παντομίμα να μιμούνται όσο μπορούν καλύτερα τις κινήσεις κάποιας δουλειάς, διαφορετικής το καθένα.

Ο βασιλιάς προσπαθεί να μαντέψει τη δουλειά που κάνει καθένα παιδί. Αν βρει όλες τις δουλειές, πετιέται ξαφνικά και κυνηγάει τα παιδιά. Όποιο παιδί πιάσει, αυτό θα γίνει ο νέος βασιλιάς. Αν, πάλι, δε βρει όλες τις δουλειές, οι άλλοι τον ρωτάνε:

– Παιδιά, να το πάρει το ποτάμι; (δηλαδή: να σου φανερώσουμε τις δουλειές που δε βρίσκεις;)

Έτσι και πει ο βασιλιάς ναι, τότε του φανερώνουν το καθένα τη δουλειά του και το παιχνίδι συνεχίζεται με τον ίδιο βασιλιά.

Στην περίπτωση που ο βασιλιάς δε δεχτεί... Ε, τότε θα προσπαθήσει για πολλή ώρα ακόμα να μαντέψει σωστά!...

Ανδρέας Ανατολίτης,
Ελληνικά παραδοσιακά παιχνίδια,
εκδ. Ατλαντίς, Αθήνα, χ.χ.

1. Γράψτε μέσα στο κουτάκι Σ (σωστό) ή Λ (λάθος).

Σ

Λ

• Σ' ένα παιχνίδι για να βρουν αυτόν που θα κάνει τη μάνα, εάν δε συμφωνήσουν, χρησιμοποιούν τα λαχνίσματα.

• Ο βασιλιάς κάθεται σε ένα σκαμνί και απέναντί του, σε μια ευθεία γραμμή, στέκονται άλλα παιδιά.

Σ

Λ

- Ο βασιλιάς με παντομίμα παριστάνει διάφορες δουλειές και τα παιδιά προσπαθούν να μαντέψουν.

- Αν μπορέσει ο βασιλιάς να βρει όλες τις δουλειές, πετιέται ξαφνικά και κυνηγάει τα παιδιά.

- Αν κάποιο παιδί πιάσει το βασιλιά, τότε γίνεται αυτό ο νέος βασιλιάς.

- Τα παιδιά ρωτούν «να το πάρει το ποτάμι;», κι αν ο βασιλιάς συμφωνήσει, τότε φανερώνει το κάθε παιδί τη δουλειά του και συνεχίζουν με τον ίδιο βασιλιά.

2. Να ξαναγράψετε τις σωστές προτάσεις που βρήκατε με τη σειρά, βάζοντας μπροστά τους αριθμούς (1, 2, 3,...), έτσι ώστε να δείξετε τους κανόνες του παιχνιδιού.

1. _____

2. _____

3. _____

Να θυμηθούμε τις εγκλίσεις

Σήμερα τα παιδιά στο σχολείο
παίζουν κουτσό.

Σήμερα τα παιδιά στο σχολείο δεν
παίζουν κουτσό.

Το παίζουν ή δεν παίζουν
περιγράφει μια κατάσταση που
είναι αληθινή, πραγματική.
Αυτή η έγκλιση ονομάζεται
οριστική.

Όταν η πρόταση είναι αρνητική,
βάζουμε μπροστά από το ρήμα το
μόριο δε(v).

**Τα παιδιά σκέφτηκαν να παίζουν
συνέχεια κουτσό.**

**Τα παιδιά σκέφτηκαν να μη
παίζουν συνέχεια κουτσό.**

**Τα παιδιά σκέφτηκαν να παίξουν
κουτσό.**

**Τα παιδιά σκέφτηκαν να μη
παίξουν κουτσό.**

**Το να παίζουν / να παίξουν
περιγράφει μια κατάσταση που θα
θέλαμε να γίνει, κάτι που θα
επιθυμούσαμε να γίνει. Αυτή η
έγκλιση ονομάζεται υποτακτική.
Όταν η πρόταση είναι αρνητική,
βάζουμε μπροστά από το ρήμα το
μη(ν).**

«Παίζετε κουτσό, παιδιά» είπε η δασκάλα.

«Μην παίζετε κουτσό, παιδιά» είπε η δασκάλα.

«Να μην παίζετε κουτσό, παιδιά» είπε η δασκάλα.

«Παίξτε κουτσό, παιδιά» είπε η δασκάλα.

«Μην παίξτε κουτσό, παιδιά» είπε η δασκάλα.

«Να μην παίξτε κουτσό, παιδιά» είπε η δασκάλα.

Το παίζετε/ παίξτε περιγράφει μια κατάσταση σαν προσταγή, προτροπή.

Αυτή η έγκλιση ονομάζεται προστακτική.

Όταν η πρόταση είναι αρνητική, χρησιμοποιούμε τους τύπους της υποτακτικής βάζοντας μπροστά το μη(ν) ή το να μη(ν).

Τα παιδιά στα παλαιότερα χρόνια έπαιζαν παιχνίδια στις γειτονιές και στις αλάνες, που μερικά από αυτά μας θυμίζουν σημερινά δικά μας. Διαβάστε το παρακάτω κείμενο:

Το μαντίλι

Χωριστείτε σε δύο ομάδες και σταθείτε αντικριστά, έχοντας μεταξύ σας απόσταση δέκα περίπου μέτρων. Στη μέση αυτής της απόστασης τοποθετήστε ένα στεφάνι και στο κέντρο του Βάλτε ένα μαντίλι. Μόλις δοθεί το σύνθημα, το πρώτο παιδί της κάθε ομάδας πρέπει να τρέξει ν' αρπάξει το μαντίλι. Στη συνέχεια ξαναγυρίζει το κάθε παιδί στην ομάδα του και στέκεται στην ουρά. Αν θέλεις να βοηθήσεις την ομάδα σου, τρέξε γρήγορα και άρπαξε το μαντίλι.

Τοποθετήστε άλλο μαντίλι και, με το σύνθημα, τα δύο επόμενα παιδιά, ένα από κάθε ομάδα, πρέπει να τρέξουν να τ' αρπάξουν. Έτσι συνεχίζεται το παιχνίδι. Νικήτρια είναι η ομάδα που θα συγκεντρώσει τα περισσότερα μαντίλια.

κείμενο της συγγραφικής ομάδας

3. Όταν δίνουμε οδηγίες για ένα παιχνίδι, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε **αόριστο προστακτικής ή αόριστο υποτακτικής**, για να του πούμε τίνα κάνει, ή **ενεστώτα οριστικής**, σαν να περιγράφουμε σε κάποιον τι να κάνει.

Συμπληρώστε τον παρακάτω πίνακα, όπως στο παράδειγμα:

Αόριστος προστακτικής	Αόριστος υποτακτικής
χωριστείτε	να χωριστείτε
σταθείτε	
τοποθετήστε	
βάλτε	
τρέξε	
άρπαξε	
τοποθετήστε	
Ενεστώτας οριστικής	
χωρίζεστε	

4. Προσπαθήστε να γράψετε πάλι τους κανόνες του παρακάτω παιχνιδιού σαν να δίνετε οδηγίες σε κάποιους να το παίζουν:

Τα τενεκεδάκια

Μαζεύονται πολλά παιδιά και χωρίζονται σε δυο ομάδες με ίσα άτομα η καθεμιά. Κάνουν ένα μεγάλο κύκλο και ένα μικρό στη μέση. Μέσα στο μικρό κύκλο βάζουν δέκα τενεκεδάκια. Στην περιφέρεια του πρώτου κύκλου καθορίζουν ένα σημείο και τραβούν μια γραμμή. Κατά μήκος αυτής της γραμμής στέκονται τα παιδιά της ομάδας που ρίχνουν, δηλαδή σημαδεύουν τα τενεκεδάκια με μια πέτρα. Όποια ομάδα ρίξει κάτω όλα τα τενεκεδάκια νικάει.

- **Δυο σύμφωνα δε χωρίζονται όταν αρχίζει από αυτά ελληνική λέξη,**
π.χ. υποδεχόμενα–στε (στάρι),
πα–τρίδα (τρέφομαι), κο–σμοναύτη (σμήνος)
- **Δυο σύμφωνα χωρίζονται όταν δεν αρχίζει από αυτά ελληνική λέξη,**
π.χ. Ατ–λαντίς, περισ–σότερο
- **Τρία σύμφωνα δε χωρίζονται όταν από αυτά ή από τα δύο πρώτα αρχίζει ελληνική λέξη,**
π.χ. α–στροναύτης (στρατιώτης),
αλλιώς χωρίζονται και το πρώτο πάει με το προηγούμενο φωνήεν,
π.χ. άν–θρωπος

- Τα δίψηφα φωνήεντα, οι δίφθογγοι, οι καταχρηστικές δίφθογγοι και τα αυ και ευ στο συλλαβισμό λογαριάζονται ως ένα φωνήεν, π.χ. μοιά–σει, πιο.

5. Να συλλαβίσετε τις παρακάτω λέξεις:

παιχνίδια ➡.....
γειτονιά ➡.....
πεζόδρομος ➡.....
προαύλιο ➡.....
διαλείμματα ➡.....
λαχνίσματα ➡.....
απαγγελία ➡.....
σκαμνί ➡.....

Επιτραπέζια παιχνίδια

Έχεις ταχύτητα, φαντασία, ετοιμότητα; Μπορείς να σκεφτείς άλλες λέξεις εκτός από τις απαγορευμένες για να μαντέψει η ομάδα σου τη «λέξη – κλειδί»;

Πριν αρχίσει το παιχνίδι

Ο πίνακας τοποθετείται στο κέντρο του τραπέζιού και τα πιόνια στην αρχή του πίνακα, στο βέλος. Οι παίκτες χωρίζονται σε 2 ομάδες, που δε χρειάζεται να είναι ισάριθμες, και αποφασίζουν ποια θα παίξει πρώτη.

Κάθε κάρτα έχει 2 όψεις και αναγράφει 4 θέματα. Κάθε θέμα έχει διαφορετικό χρώμα και οι παίκτες αποφασίζουν από την αρχή με ποιο θέλουν να παίξουν.

Ανακατεύουν τις κάρτες ανάλογα και τις τοποθετούν με την όψη (το χρώμα που επέλεξαν) προς τα κάτω. Κάτω από το θέμα αναγράφονται 4, 5 ή 6 λέξεις που είναι σχετικές με αυτό και οι οποίες απαγορεύεται να αναφερθούν.

Κάθε ομάδα έχει έναν «ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ», που δίνει τα στοιχεία σχετικά με το θέμα στους συμπαίκτες του, για να το βρουν. Όλοι οι παίκτες με τη σειρά γίνονται «ΑΝΑΓΝΩΣΤΕΣ».

Ο πίνακας έχει θέσεις – τρίγωνα που αναγράφουν το χρόνο (60'' ή 120'') που έχει κάθε ομάδα στη διάθεση της όταν παίζει. Το

χρονόμετρο – κλεψύδρα διαρκεί κανονικά 60΄΄. Για 120΄΄ οι παίκτες το γυρίζουν ξανά από την αρχή.

Τρόπος παιχνιδιού

Ο «ΑΝΑΓΝΩΣΤΗΣ» της ομάδας που παίζει πρώτη σηκώνει μία κάρτα, την οποία βλέπει μόνο αυτός και οι παίκτες της αντίπαλης ομάδας. Μετά γυρίζει το χρονόμετρο για 60΄΄. Με ταχύτητα αρχίζει να αποδίδει το θέμα της κάρτας χρησιμοποιώντας λέξεις και φράσεις, όσο το δυνατόν γρηγορότερα και σαφέστερα. Προσέχει να μη χρησιμοποιεί τις λέξεις που αναφέρονται στην κάρτα, καθώς και λέξεις που έχουν την ίδια ρίζα, είναι παράγωγες ή περιέχονται σ' αυτές. Παράλληλα, οι παίκτες της ομάδας του

αναφέρουν συνέχεια λέξεις, μέχρι να βρουν το θέμα. Όταν η ομάδα του βρει το θέμα, όπως ακριβώς γράφεται στην κάρτα, τους δίνει την κάρτα, τραβάει αμέσως μία νέα και συνεχίζει με τον ίδιο τρόπο, ενώ ο χρόνος τρέχει. Όταν τελειώσει ο χρόνος, η ομάδα μετράει πόσα θέματα βρήκε και προχωράει ανάλογες θέσεις στον πίνακα. Νικητής του παιχνιδιού είναι η ομάδα που θα φτάσει πρώτη στο τέλος του πίνακα.

Απαγορεύεται οι παίκτες:

A) Να χρησιμοποιούν λέξεις που έχουν την ίδια ρίζα, είναι παράγωγες, σύνθετες και γενικά αποτελούν μέρος οποιασδήποτε λέξης που υπάρχει στην κάρτα. Π.χ. στο θέμα «καφετιέρα» δεν μπορούν

να πουν τη λέξη «καφές», στο θέμα «ειδησεογραφία» τις λέξεις «είδηση» και «γράφω», στο θέμα «υποφέρω», όπου υπάρχει η απαγορευμένη λέξη «βασανίζομαι», δεν μπορούν να πουν «βασανιστήριο» ή «βάσανο» ή στο θέμα «αιώνας» απαγορεύονται οι λέξεις «αιωνιότητα», «αιώνιος», «αιωνόβιος» κτλ.

Β) Να χρησιμοποιούν αρκτικόλεξα ή αρχικά, όταν κάποιο γράμμα τους αντιστοιχεί στο θέμα ή σε απαγορευμένη λέξη. Π.χ. στο θέμα «Ταχυδρομείο» δεν μπορούν να πουν ΕΛΤΑ, γιατί ΕΛΤΑ = Ελληνικά Ταχυδρομεία.

Γ) Να χρησιμοποιούν την εξελληνισμένη μορφή μιας λέξης. Π.χ. Βύρωνας – Μπάιρον.

Δ) Να χρησιμοποιούν χειρονομίες, μιμήσεις, ήχους, παντομίμα κτλ. για να περιγράψουν ένα θέμα.

Επιτρέπεται οι παίκτες να χρησιμοποιούν ονομασίες προϊόντων, ονόματα οικείων προσώπων, ονομασίες τόπων κτλ. για να περιγράψουν ένα θέμα. Π.χ. στο θέμα «ακρωτήριο» μπορούν να αναφέρουν ονομασίες ακρωτηρίων.

Ακόμη, είναι δυνατό να χρησιμοποιούν λέξεις στην καθημερινή γλώσσα όταν οι απαγορευμένες είναι στην καθαρεύουσα, και το αντίθετο, αρκεί να έχουν διαφορετική ρίζα. Π.χ. μάτι – οφθαλμός, άλογο – ίππος, μαύρο – μελανό κτλ. Δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιηθεί η λέξη λιοντάρι – λέων γιατί έχει κοινή ρίζα.

• Γίνεται δεκτή η χρήση ξένων λέξεων που περιλαμβάνονται στο

καθημερινό μας λεξιλόγιο, για να αποδώσουν την αντίστοιχη ελληνική, και το αντίθετο. Π.χ. ασανσέρ – ανελκυστήρας, κλαμπ – λέσχη, ταϊμάουτ – διάλειμμα.

Ακόμη, υπάρχει η δυνατότητα να μπορούν οι παίκτες να συμβουλευούνται λεξικό όταν διαφωνούν. Μπορεί ακόμη να συμφωνηθεί αλλαγή των κανόνων, και να γίνουν πιο ελαστικοί ή πιο αυστηροί, έτσι ώστε να απλοποιηθεί ή να δυσκολέψει ο τρόπος παιχνιδιού.

οδηγίες παιχνιδιού
Βρες το – Πες το (διασκευή)

1. Ποιες πληροφορίες παίρνουμε από το κείμενο και από την εικόνα και τα σήματα που το συνοδεύουν;

- Σε ποιες ηλικίες απευθύνεται το παιχνίδι;
- Πόσοι μπορούν να το παίξουν;
- Τι περιέχει το κουτί του;
- Ποιος είναι ο σκοπός του παιχνιδιού;
- Ποιοι είναι οι βασικοί του κανόνες;

9 – 99

Ομαδικό

2. Ο παρακάτω πίνακας μας ενημερώνει για κάποια επιτραπέζια παιχνίδια. Συζητήστε ποια από αυτά έχετε παίξει. Ποια άλλα ξέρετε; Ποια παίζετε και ποια θα προτείνατε στους συμμαθητές σας να παίξουν και αυτοί; Συμφωνήστε με το δάσκαλο ή τη δασκάλα σας να αφιερώσετε μια διδακτική ώρα σε αγώνα επιτραπέζιων παιχνιδιών. Διασκεδάστε κάνοντας αγώνες με την Δ΄ ή την Στ΄ τάξη!

**κυβόλεξο, στρατέγκο, ναυμαχία,
παζλ, φιδάκι μονόπολη, τόμπολα,
σκραμπλ**

Ρήματα χωρίς... πρόσωπο (απρόσωπα ρήματα)

**Απαγορεύεται οι παίκτες να
χρησιμοποιούν λέξεις που έχουν
την ίδια ρίζα, είναι παράγωγες...**

**Επιτρέπεται οι παίκτες να
χρησιμοποιούν ονομασίες
προϊόντων, ονόματα οικείων
προσώπων...**

**Τα ρήματα απαγορεύεται και
επιτρέπεται έχουν ως υποκείμενο
μια ολόκληρη πρόταση:**

**Απαγορεύεται... => να
χρησιμοποιούν...**

**Επιτρέπεται... => να
χρησιμοποιούν...**

Τα ρήματα που χρησιμοποιούνται στο γ' πρόσωπο του ενικού και δεν έχουν υποκείμενο κάποιο πρόσωπο ή αντωνυμία τα λέμε απρόσωπα ρήματα. Μπορεί να έχουμε και απρόσωπες φράσεις, π.χ. Δεν είναι καλό να... Προσέξτε τη διαφορά: Απαγορεύεται το κάπνισμα. => απρόσωπο: Απαγορεύεται να καπνίζετε.

3. Στο κείμενο των οδηγιών υπογραμμίστε τα απρόσωπα ρήματα, τις απρόσωπες φράσεις και την πρόταση που είναι το υποκείμενο τους.

4. Στον πίνακα με τα επιτραπέζια παιχνίδια σκεφτείτε ελληνικές λέξεις για να αποδώσετε τις ξένες ονομασίες, π.χ. στρατέγκο = στρατηγική.

Ηλεκτρονικά παιχνίδια

PlayStation.2

UEFA

Euro 2004

PORTUGAL

Ένα... ηλεκτρονικό ποδοσφαιράκι

Με αφορμή το αξέχαστο, για μας τους Έλληνες, Ευρωπαϊκό Πρωτάθλημα Ποδοσφαίρου του 2004 στην Πορτογαλία, κυκλοφόρησε πριν από την έναρξη του ένα ηλεκτρονικό ποδοσφαιράκι που μπορεί να παιχτεί στην «παιχνιδομηχανή» Πλέι Στέισιον 2 και ανήκει στη σειρά των παιχνιδιών ΦΙΦΑ*.

* ΦΙΦΑ (FIFA): Παγκόσμια Ομοσπονδία Ποδοσφαίρου

Δείτε πώς παρουσιάζεται το παιχνίδι σε μια ειδική ιστοσελίδα που ασχολείται αποκλειστικά με ηλεκτρονικά παιχνίδια*:

Στο παιχνίδι μπορούμε να διαλέξουμε όλες τις εθνικές ομάδες της Ευρώπης, και φυσικά τη δική μας. Έτσι, έχουμε τη δυνατότητα, παίζοντας με αυτή, να την οδηγήσουμε ψηλά ή να κατακτήσουμε το τρόπαιο.

Ο πιο εύκολος τρόπος να πετύχετε γκολ είναι η πολιορκία της αντίπαλης άμυνας. Έτσι, μπορείτε την κατάλληλη στιγμή να βρείτε και να εκμεταλλευτείτε κάποιο κενό, να περάσετε την μπάλα μέσα στη μεγάλη περιοχή και να σκοράρετε με πλασέ*. Παρ' όλ' αυτά, θα

*** www.gamerspot.gr**

*** πλασέ: τεχνικό σουτ**

χρειαστεί να καλλιεργήσετε την επιδεξιότητα σας, αφού οι τερματοφύλακες αντιδρούν πολύ καλά.

Επίσης, μπορείτε να βάλετε γκολ με σέντρα ή με εκτέλεση κόρνερ από τα πλάγια, δίνοντας τη δυνατότητα στον επιθετικό για ανάποδο ψαλίδι ή κεφαλιά.

Πάντως, θα δεχτείτε περισσότερα γκολ από ό,τι θα βάλετε με κόρνερ, μια και ο υπολογιστής εκμεταλλεύεται πολύ καλά τις «στημένες φάσεις»*.

Υπάρχουν επιλογές που θα σας βοηθήσουν να έχετε μεγαλύτερη ποικιλία στο παιχνίδι σας. Έτσι, μπορείτε να παίξετε «μονομαχίες διπλού» με τους φίλους σας (πολύ

*** στημένες φάσεις: φάουλ, κόρνερ, αράουτ**

ΠΙΟ διασκεδαστικό από το να παίζετε μόνοι σας). Επίσης, υπάρχει επιλογή που μας επιτρέπει να κάνουμε το ματς έτσι, ώστε να είναι όσο εύκολο ή δύσκολο χρειαζόμαστε! Εκτός από την επιλογή ομάδας και έδρας, μπορούμε να ρυθμίσουμε πόσα λεπτά χρειάζεται για να τελειώσει το παιχνίδι, τις κόκκινες και κίτρινες κάρτες που έχουν οι παίκτες, το σκορ και τον τύπο του παιχνιδιού μετά την ισοπαλία (πέναλτι, ασημένιο ή χρυσό γκολ, κλασική παράταση).

Τέλος, η επιλογή «Φαντασία» μάς επιτρέπει παιχνίδι όπου διαλέγουμε τη σύνθεση της ομάδας μας ανάμεσα στους καλύτερους παίκτες όλων των εθνικών ομάδων, ενώ και ο αντίπαλος κάνει το ίδιο!

1. Βρείτε στο κείμενο και υπογραμμίστε τις φράσεις που μας δίνουν τις ακόλουθες πληροφορίες:

- Πού μπορεί να παιχτεί αυτό το ποδοσφαιράκι;
- Τι μπορεί να γίνει όταν ένα παιχνίδι λήξει ισόπαλο;

2. Στο κείμενο υπάρχουν πολλές αγγλικές λέξεις που χρησιμοποιούμε στο ποδόσφαιρο. Πώς τις αναγνωρίζουμε; Μπορείτε να τις βρείτε και να τις αντικαταστήσετε με την ελληνική λέξη, αν υπάρχει; Π.χ. γκολ = τέρμα.

**Ορθογραφία ρημάτων
Το / ισ / της συλλαβής
πριν από την κατάληξη**

Τα ρήματα της α΄ συζυγίας (όσα δεν τονίζονται στο –ω) κρατάνε στον αόριστο την ίδια ορθογραφία με αυτήν του ενεστώτα.

π.χ. αρχίζω / ἀρχισα
κλείνω / ἐκλεισα
αθροίζω / ἀθροισα

Τα ρήματα της β΄ συζυγίας (όσα τονίζονται στο –ω) γράφονται στον αόριστο σε –ησα (εξαιρούνται τα μεθώ – μέθυσα και μηνώ – μήνυσα)

βοηθώ > βοήθησα
κατακτώ > κατάκτησα

3. Μπορείτε να εξηγήσετε την ορθογραφία των μαυρισμένων γραμμάτων από τις λέξεις του κειμένου;

οδηγήσουμε

**προέρχεται από τον αόριστο
οδήγησα του ρήματος οδηγώ**

ρυθμίσουμε

καλλιεργήσετε

υπολογιστής

κατακτήσουμε

**Η ορθογραφία των καταλήξεων
–είτε, –είται και –ήστε, –είστε
των ρημάτων μπερδεύει πολλούς,
μικρούς και μεγάλους. Ας
ξεκαθαρίσουμε τι συμβαίνει:**

–ΕΙΤΕ Αυτή την κατάληξη τη συναντάμε στο β´ πληθυντικό του ενεστώτα της ενεργητικής φωνής στην οριστική (και υποτακτική και προστακτική) και στο β´ πληθυντικό του παθητικού αορίστου στην προστακτική (και υποτακτική):

(ΠΟΙΟΙ; ΕΣΕΙΣ)

εγώ κινώ
εσύ κινείς
αυτός κινεί

εμείς κινούμε
εσείς κινείτε
αυτοί κινούν(ε)

κινήσου

κινηθείτε

Π.χ.

Εσείς κινείτε τα αυτοκινητάκια σας με λάθος τρόπο.

Κινηθείτε έξυπνα για να κερδίσετε τον αντίπαλό σας.

–είται Αυτή την κατάληξη τη συναντάμε στο γ' ενικό της οριστικής ενεστώτα της παθητικής φωνής:

(ποιος; αυτός, –ή, –ό)

εγώ κινούμαι

εμείς κινούμαστε

εσύ κινείσαι

εσείς κινείστε

αυτός κινείται

αυτοί κινούνται

Π.χ.

Το αυτοκινητάκι **κινείται** αντικανονικά.

Η ομάδα μας **αδικείται** από το αποτέλεσμα.

Ο κύριος Ιωάννου **παρακαλείται** να επικοινωνήσει με τις Πληροφορίες.

4. Στις προτάσεις στην επόμενη σελίδα έχουνε γίνει κάποια λάθκια. Βρείτε τα και διορθώστε τα:

Δείται πώς παρουσιάζετε το παιχνίδι σε μια ειδική ιστοσελίδα που ασχολείτε αποκλειστικά με ηλεκτρονικά παιχνίδια. Αν αγνοείται το χειρισμό του παιχνιδιού, ζητείστε από ένα φίλο σας να σας τον εξηγήσει.

–ήστε / –είστε

Ενεστώτας	Αόριστος οριστική	Αόριστος προστακτική β' πληθυντικό
β' συζυγία		
οδηγώ	οδήγησα	οδηγήστε

Τα ρήματα της β' συζυγίας που έχουν κατάληξη **–ούμαι** στο β' πληθυντικό της οριστικής ενεστώτα της παθητικής φωνής έχουν κατάληξη **–είστε**:

**εγώ ικανοποιούμαι
εσύ ικανοποιείσαι
αυτός ικανοποιείται**

**εμείς ικανοποιούμαστε
εσείς ικανοποιείστε
αυτοί ικανοποιούνται**

Έτσι:

**Εσείς ικανοποιείστε με αυτά που
σας δίνουν;**

Οι εργαζόμενοι φώναξαν:

«Ικανοποιήστε τα αιτήματά μας».

5. Συμπληρώστε τα κενά με η, με ι ή με ει:

Ασχολ__στε πολύ με λεπτομέρειες που σας καθυστερούν πολύ και δε συνεννο__στε εύκολα με το συμπαίκτη σας. Αγνό__στε τα εμπόδια που βρίσκονται μπροστά σας ή μετακιν__στε τα. Έτσι όπως κιν__στε δε θα νικήσετε ποτέ, γι' αυτό παραμερ__στε τις διαφωνίες σας και συνεργαστ__τε μεταξύ σας. Με αυτό τον τρόπο, ακόμα και αν δε νικ__σετε, θα αισθανθείτε ικανοποι__μένοι.

Πνευματικά παιχνίδια

Μια φορά κι
έναν καιρό,
σε ένα
μακρινό
τόπο – εκεί
όπου μόνο η
φαντασία
μπορεί να

φτάσει – ζούσαν δύο ξακουστοί
βασιλιάδες: ο Ένας και ο Άλλος. Οι
πολιτείες τους, η βόρεια και η νότια,
καμάρωναν η μια απέναντι στην
άλλη. Μια λίμνη τις στόλιζε, αλλά
και τις ένωνε, έτσι που, αν δεν το
ήξερες, θα νόμιζες πως και οι δυο
μαζί ήταν μια μεγάλη και όμορφη
πολιτεία. Τη λίμνη την ονόμασαν
«Ειρηνική». Άντρες και γυναίκες
συναντιόντουσαν εκεί και τα παιδιά
έπαιζαν ξένοιαστα στις όχθες της.

Ο Ένας και ο Άλλος είχαν πολύ μεγάλη φιλία, τέτοια που μόνο στα παραμύθια βρίσκει κανείς. Όμως κάποιο βράδυ ο Ένας είδε ένα περίεργο όνειρο: ήταν, λέει, υπηρέτης του Άλλου. Το άλλο πρωί ξύπνησε όλο νεύρα. Ξέχασε ότι όλα αυτά είχαν γίνει στον ύπνο του και αποφάσισε πως οι γείτονες του έπρεπε να τιμωρηθούν. Έτσι, κήρυξε αμέσως πόλεμο στη γειτονική πολιτεία. Οι μάχες θα άρχιζαν σε λίγες μέρες.

Οι κάτοικοι έπεσαν σε μεγάλη στενοχώρια. Τα παιδιά συναντήθηκαν στις όχθες της Ειρηνικής για να σκεφτούν τι θα μπορούσαν να κάνουν στην **παρούσα** κατάσταση. Καθισμένοι στα χόρτα, η Φωτεινή, ο Στράτος, η Βασιλική, ο Φάνης, η Ισμήνη κι ο Πέτρος συζητούσαν.

– Μα πού ακούστηκε πόλεμος για το τίποτα! λέει ο Στράτος. Νομίζουν ότι βρήκαν ένα παιχνίδι για να περνάει η ώρα...

– Αν πράγματι θέλουν παιχνίδι, θα τους φτιάξουμε εμείς ένα, λέει η Ισμήνη.

– Κι όταν το ετοιμάσουμε, θα το παρουσιάσουμε και στον Έναν και στον Άλλο και θα τους πούμε: «Πάρτε και παίξτε μ' αυτό και ξεχάστε τον πόλεμο!».

Έψαξαν στις κασέλες και στα υπόγεια και το άλλο πρωί συναντήθηκαν πάλι. Έφεραν ένα χάρτη, κοπίδια, μολυβένια ανθρωπάκια, βότανα για να φτιάξουν τα χρώματα, μια ξύλινη τετράγωνη τάβλα, πηλό και υφάσματα, ψαλίδια, νήματα και, τέλος, η Ισμήνη έφερε μια παλιά ζυγαριά της γιαγιάς της.

Στην αρχή χάραξαν τους δρόμους για να περπατάνε οι φιγούρες και μετά έφτιαξαν χρώμα λευκό και μαύρο για να τις βάψουν. Στρώθηκαν στη δουλειά. Έφτιαξαν τις φιγούρες που θα έπαιζαν στο παιχνίδι, έτσι που να θυμίζουν τις πολιτείες τους. Μια πολιτεία λευκή και μια μαύρη, και η μια στεκόταν απέναντι από την άλλη. Οι πολιτείες είχαν πύργους. Σκέφτηκαν ότι πόλη δίχως άλογα είναι σαν άμαξα δίχως ρόδες, και τα έπλασαν κι αυτά. Δίπλα τους έβαλαν τους αξιωματικούς. Έντυσαν, ακόμα, ένα βασιλιά και μια βασίλισσα για κάθε πολιτεία και μπροστά απ' όλους έβαλαν να στέκονται μικρά στρατιωτάκια. Με τη ζυγαριά θα υπολόγιζαν την αξία κάθε φιγούρας.

– **Ενδιαφέρον** είναι το παιχνίδι μας, κι όταν ορίσουμε και τους κανόνες...

– Τι εννοείς μ’ αυτό; ρώτησαν τα παιδιά.

Άρχισαν να μιλάνε όλοι μαζί για τους κανόνες, κι ακόμα θα μιλούσαν, αν δεν έλεγε ο Φάνης την ιδέα του: Αφού όσα φτιάξανε υπήρχαν στην πραγματικότητα μέσα στις πολιτείες τους, ας πήγαιναν από κοντά να τα παρατηρήσουν. Έτσι κι έγινε. Κάθε παιδί θα παρατηρούσε πώς συμπεριφερόταν κάθε φιγούρα στην πραγματικότητα.

Την άλλη μέρα το απόγευμα συναντήθηκαν πάλι, και ο καθένας ανέφερε τις κινήσεις που παρατήρησε. Μετά από πολλή συζήτηση αποφάσισαν για τις κινήσεις που κάθε φιγούρα επιτρέπεται να κάνει στο παιχνίδι.

Ξαφνικά ακούστηκε η δυνατή φωνή του τελάλη, που τους

ζητούσε, μόλις πέσει ο ήλιος, να συγκεντρωθούν όλοι στην Ειρηνική για να συζητήσουν για τον πόλεμο. Από τη συγκέντρωση δεν έλειπε κανείς. Ο Ένας και ο Άλλος ήταν σοβαροί και μουτρωμένοι. Στην πραγματικότητα δε θέλανε να γίνει πόλεμος, αλλά ποιος θα έκανε πίσω με τέτοιες ετοιμασίες; Τότε ο Στράτος, αφού κοίταξε καλά γύρω του, τους είπε:

– Εμείς τα παιδιά δε θέλουμε τον πόλεμο. Αποφασίσαμε να αναλάβουμε **ενεργό** δράση. Φτιάξαμε, λοιπόν, ένα παιχνίδι που θα σας κάνει να τον ξεχάσετε. Άρχισε να τους εξηγεί το παιχνίδι τους με καμάρι.

Όταν τελείωσε, όλοι ενθουσιάστηκαν. Ο Ένας και ο Άλλος χαμογέλασαν επιτέλους και αγκαλιασμένοι πήγαν παράμερα να

παίξουν μια παρτίδα. Μόνο μια στιγμή σήκωσαν το κεφάλι τους και ρώτησαν το Στράτο:

– Δε μας είπες, μικρέ, το όνομα του παιχνιδιού.

Τα παιδιά κοιτάχτηκαν. Είχαν ξεχάσει να του βρούνε όνομα. Εγώ όμως το γνωρίζω, κι αν ήμουνα εκεί, θα τους το ψιθύριζα:

«Το όνομα του είναι ΣΚΑΚΙ».

Κώστας Γιουβαντσιούδης –
Ειρήνη Μουσιάδου,
Μια φορά κι έναν καιρό ήταν το σκάκι, εκδ. Γιουβαντσιούδη,
Θεσ/νίκη, 2000 (διασκευή)

1. Γράψτε στο τετράδιο σας σε τρεις ξεχωριστές στήλες τις φράσεις που δείχνουν το χώρο όπου γίνονται αυτά που λέει η ιστορία, τα πρόσωπα της ιστορίας και τις φιγούρες του παιχνιδιού.

2. Γράψτε στο τετράδιό σας την περίληψη του κειμένου. Ακολουθήστε τα βήματα που σας δίνονται.

1. Χωρίστε σε παραγράφους το κείμενο και βάλτε μπροστά από αυτές αριθμούς.

2. Υπογραμμίστε τις λέξεις – κλειδιά σε κάθε παράγραφο.

3. Γράψτε δίπλα σε κάθε παράγραφο έναν τίτλο γι' αυτή.

4. Με βοήθό τις λέξεις – κλειδιά και τους τίτλους, γράψτε την περίληψη του κειμένου.

3. Υπογραμμίστε τα απρόσωπα ρήματα και τα υποκείμενά τους:

- Δε γίνεται να μετακινείτε τον πύργο σε όλα τα τετράγωνα.
- Σε κάθε τετράγωνο της σκακιέρας πρέπει να βρίσκεται μόνο ένα κομμάτι.
- Για να κερδίσεις ένα αντίπαλο κομμάτι, θα πρέπει να τοποθετήσεις ένα δικό σου κομμάτι στη θέση του.
- Φαίνεται ότι ο βασιλιάς είναι το πιο δυνατό πιόνι.

4. Οι παρακάτω προτάσεις φανερώνουν μερικές κινήσεις που μπορεί να κάνει ένας παίκτης στο σκάκι. Ξαναγράψτε τες βάζοντας τα ρήματα στην υποτακτική:

Μετακίνησε τον πύργο στην οριζόντια ή κάθετη διαδρομή.

Παίξε με τον πύργο μία μόνο κίνηση και απείλησε τον αξιωματικό.

Κέρδισε με μια μόνο κίνηση όποιο κομμάτι μπορείς με τον αξιωματικό.

Παίξε με τον ίππο μια μόνο κίνηση και προστάτεψε τον πύργο.

Προφύλαξε το βασιλιά, είναι πολύτιμος.

Αιχμαλώτισε το βασιλιά για να είσαι ο νικητής του παιχνιδιού.

Επίθετα με δύο γένη

Στο κείμενο είναι χρωματισμένα με κόκκινο ορισμένα επίθετα. Τα επίθετα σε –ος, –ο προέρχονται από τα αρχαία ελληνικά και συνήθως έχουν δύο γένη: ένα για το αρσενικό και το θηλυκό και ένα για το ουδέτερο. Ας δούμε πώς κλίνονται.

Επίθετα σε -ος, -ο

	Ενικός αριθμός			
	αρσενικό / θηλυκό		ουδέτερο	
Ονομα- στική	ο / η	ενεργός	το	ενεργό
Γενική	του / της	ενεργού	του	ενεργού
Αιτια- τική	τον / την	ενεργό	το	ενεργό
Κλητική		ενεργέ		ενεργό
	Πληθυντικός αριθμός			
Ονομα- στική	οι	ενεργοί	τα	ενεργά
Γενική	των	ενεργών	των	ενεργών
Αιτια- τική	τους / τις	ενεργούς	τα	ενεργά
Κλητική		ενεργοί		ενεργά

Τα επίθετα σε –ων, –ούσα, –ον προέρχονται από μετοχές της ενεργητικής φωνής ρημάτων της αρχαίας ελληνικής γλώσσας. Ας δούμε πώς κλίνονται.

Επίθετα σε **-ων, -ούσα, -ον**

	Ενικός αριθμός	
	αρσενικό	
Ονομαστική	ο	παρών
Γενική	του	παρόντος
Αιτιατική	τον	παρόντα
Κλητική		—
	θηλυκό	
Ονομαστική	η	παρούσα
Γενική	της	παρούσας
Αιτιατική	την	παρούσα
Κλητική		—
	ουδέτερο	
Ονομαστική	το	παρόν
Γενική	του	παρόντος
Αιτιατική	το	παρόν
Κλητική		—

Πληθυντικός αριθμός		
αρσενικό		
Ονομαστική	οι	παρόντες
Γενική	των	παρόντων
Αιτιατική	τους	παρόντες
Κλητική		—
θηλυκό		
Ονομαστική	οι	παρούσες
Γενική	των	παρουσών
Αιτιατική	τις	παρούσες
Κλητική		—
ουδέτερο		
Ονομαστική	τα	παρόντα
Γενική	των	παρόντων
Αιτιατική	τα	παρόντα
Κλητική		—

5. Συμπληρώστε στην επόμενη σελίδα τα κενά με τον κατάλληλο τύπο:

Η μαθήτριά είναι
(αριστούχος) και συνήθως οι
..... (αριστούχος)
μαθητές είναι και
(επιτυχών) στο πανεπιστήμιο. Η
εισαγωγή στο πανεπιστήμιο είναι
γι' αυτή θέμα
(πρωτεύων) σημασίας αλλά το
..... (επείγων)
είναι, στην
(υπάρχων) κατάσταση, να
τελειώσει το λύκειο.

6. Υπογραμμίστε στο κείμενο της επόμενης σελίδας τις παρομοιώσεις και τις μεταφορές και προσπαθήστε να φτιάξετε ένα δικό σας κείμενο χρησιμοποιώντας όσες περισσότερες από αυτές μπορείτε.

Ο Ηλίας είναι ένα αγόρι με ξανθά μαλλιά, καστανά μάτια, ζεστό

**βλέμμα και ένα ψηλό κορμί σαν
κυπαρίσσι. Οι φίλοι του στο σχολείο
τον αγαπούν πολύ γιατί έχει χρυσή
καρδιά. Του αρέσει να παίζει
διάφορα παιχνίδια. Αγαπάει το
τρέξιμο και δεν τον φτάνει κανένας.
Τρέχει σαν αέρας. Ασχολείται με το
μπάσκετ. Πιστεύει ότι, για να παίζει
κάποιος μπάσκετ, εκτός από
αρκετά ψηλός και δυνατός, πρέπει
να είναι και έξυπνος. Οι γονείς του
λένε γι' αυτόν ότι έχει μυαλό ξυράφι
και χαίρονται όταν τον βλέπουν να
καρφώνει με δύναμη την μπάλα
στο καλάθι. Εκτός από το παιχνίδι,
του αρέσει πολύ να διαβάζει
λογοτεχνία. Συχνά χώνεται με τις
ώρες σ' ένα βιβλίο και ξεχνάει τα
πάντα. Τότε ο χρόνος γι' αυτόν
σταματάει.**

κείμενο της συγγραφικής ομάδας

Μαθαίνω περισσότερα για τα παιχνίδια

**Γιαννόπουλος Παναγιώτης –
Κεφαλλονίτης Γιάννης,
Σπαζοκεφαλιές, εκδ. Πατάκη,
Αθήνα, 2003.**

**Λάζος Χρήστος, *Παίζοντας με το
χρόνο*, εκδ. Αθήνα, 2002, Εκδόσεις
Αίολος.**

**Lortal Manon – Souchon Juliette,
Παιχνίδια για την παρέα, μετάφρ. Μ.
Κουτάλου, εκδ. Ερευνητές, Αθήνα,
2002.**

**Μακλίοντ Γουίλιαμ – Μογκκρίντιεν
Ρόναλντ, *Σκάκι για παιδιά*, μετάφρ.
Θ. Γεωργιάδης, εκδ. Μίνωας,
Αθήνα, 1994.**

Be´trand – Zirimis Isabelle,
Παιχνίδια με τον αέρα, μετάφρ. Μ.
Κουτάλου, εκδ. Ερευνητές, Αθήνα,
2003.

Σκαλίδη Ζωή – Τσάμπρα Φωτεινή,
Πρωτότυπα παιχνίδια, εκδ. Κέδρος,
Αθήνα, 2000.

Herbetau Manou, Ξεκαρδιστικά
παιχνίδια, μετάφρ. Μ. Κουτάλου,
εκδ. Ερευνητές, Αθήνα, 2003.

500 γρίφοι και σπαζοκεφαλιές σάς
προσκαλούν να τους λύσετε, εκδ.
Σαββάλα, Αθήνα, 2004.

Ανθολόγιο: Φερεϋντούν Φαριάντ,
Όνειρα με χαρταετούς και
περιστέρια, 6ος τόμος, σελ. 14

25η Μαρτίου

Ενότητα 12

σύνθεση του von Hess

113 / 89

Κολοκοτρώνης

Ψυχή θεριού! Καρδιά παιδιού!
Μελαχρινός περισσά!
Αϊτού θωριά! Δράκου φωνή
και χ αίτη λιονταρίσα!
Και νεύρα σαν ατσάλι!
Μύτη γαμψή! Μπράτσα γερά!
Μπόι κοντό! Μυαλό ψηλό
κι αγύριστο κεφάλι!

Να τος, ο Γέρος, ο λεβέντης
του Μοριά,
που πρωτομάστορα τον έχει
η Λευτεριά!

N. B. Ρούτσος

- Πώς περιγράφεται η εξωτερική εμφάνιση του Κολοκοτρώνη στο ποίημα; Βρείτε τις λέξεις που την περιγράφουν.
- Πώς περιγράφεται ο χαρακτήρας του; Βρείτε τις λέξεις που τον περιγράφουν.
- Να συγκρίνετε το ποίημα της *Λένως Μπότσαρη* (Ανθολόγιο, 5ος τόμος, σελ. 5) με αυτό για τον Κολοκοτρώνη. Ποια είναι τα κοινά χαρακτηριστικά των ηρώων;

Επιλέξτε έναν ήρωα ή μια ηρωίδα της Επανάστασης του 1821 που θαυμάζετε. Γράψτε την περιγραφή του / της. Προσπαθήστε να περιέχει, όσο το δυνατόν, περισσότερα στοιχεία τόσο από την εξωτερική του / της εμφάνιση όσο κι από το χαρακτήρα του / της.

Ο Ν. Πολίτης στη συλλογή του Εκλογαί από τα τραγούδια του ελληνικού λαού (εκδόσεις Ε. Γ. Βαγιονάκη, Αθήνα, 1978) περιλαμβάνει και το δημοτικό των «Κολοκοτρωναίων». Να το βρείτε και να το απαγγείλετε στην τάξη σας.

Διαβάστε στο **Ανθολόγιο: Οι ελεύθεροι πολιορκημένοι**, του Δ. Σολωμού, 5ος τόμος, σελ. 9.

Ο γέρος του Μοριά

Ο Θεόδωρος Κολοκοτρώνης γεννήθηκε στις 3 Απριλίου 1770, Δευτέρα του Πάσχα. Πατέρας του ήταν ο Κωνσταντίνος Κολοκοτρώνης και μάνα του η Ζαμπέτα, το γένος Κωτσάκη από την Αλωνίσταινα. Κάτω από ένα

δέντρο στο Ραμοβούνι της Μεσσηνίας γέννησε η «Καπετάνισσα» το Θόδωρο. Όταν έδωσαν στον παππού, γερο – Γιάννη Κολοκοτρώνη, τα συχαρίκια για τη γέννηση του εγγονού, αυτός αναστενάζοντας βαθιά είπε: «Αυτό το παιδί θα παντρευτεί, θα κάνει παιδιά κι εγγόνια και πάλι λευτεριά δε θα δούμε». Δεν έβαζε με το νου του ότι αυτό το παιδί μπορεί να γεννήθηκε ραγιάς, αλλά θα έφτανε στιγμή που με το σπαθί του θα έπαιρνε εκδίκηση για τον κατατρεγμό της γενιάς του. Σε ηλικία δεκαπέντε ετών ο Θεόδωρος έγινε κλέφτης και αρματολός στην επαρχία του Λιονταριού. Αυτή την περίοδο έδειξε για πρώτη φορά την παλικάριά του και το έξυπνο μυαλό του. Μετά από πέντε χρόνια, σε ηλικία μόλις είκοσι ετών,

παντρεύτηκε την Αικατερίνη Καρούτσου. Ο αγώνας του για την απελευθέρωση της πατρίδας μας είναι εντυπωσιακός. Οργανώνει το πρώτο κλέφτικο σώμα, γίνεται μέλος της «Φιλικής Εταιρείας» και κατηχητής της, απελευθερώνει την Καλαμάτα στις 23 Μαρτίου του 1821, πολιορκεί και απελευθερώνει την Τρίπολη στις 26 Σεπτεμβρίου του 1821, καταλαμβάνει τα Δερβενάκια, ανακόπτοντας την ορμητική πορεία του Δράμαλη, καταλαμβάνει το Ναύπλιο και το φρούριο του Παλαμηδιού και αναπτύσσει πολλά και πολύτιμα στρατηγικά σχέδια υπέρ του αγώνα. Η Πελοποννησιακή Γερουσία τον ανακηρύσσει αρχιστράτηγο της Πελοποννήσου. Μέχρι την 1η Φεβρουαρίου του 1843, που πεθαίνει, η δράση του

ήταν τόσο έντονη, που ο μύθος του Γέρου του Μοριά παραμένει ακόμα ζωντανός!

Οι πολιτικές διαφωνίες, αλλά και ο εμφύλιος πόλεμος που ξεσπά στην επαναστατημένη Ελλάδα, οδηγούν τον Κολοκοτρώνη στη φυλακή δυο φορές. Οι συνθήκες κράτησης του στο Παλαμήδι είναι άθλιες και δεν αρμόζουν καθόλου στο μεγάλο αυτό ήρωα της επανάστασης. Ο Όθωνας τον αποφυλακίζει στις 27 Μαΐου του 1835.

Το κοφτερό στρατηγικό μυαλό, η εξυπνάδα, η αφιλοκέρδεια, η βαθιά και οργανωμένη σκέψη, η αγνότητα του χαρακτήρα, η γνήσια ελληνική καρδιά έχουν κάνει το Γέρο του Μοριά να ξεχωρίζει μέσα από τις σελίδες της ιστορίας του 1821. Δεν είναι απλώς ένας αγωνιστής,

στρατιωτικός ή πολιτικός, είναι σύμβολο, είναι μορφή. Η ιστορία της επανάστασης είναι και προσωπική του. Δίδαξε με θάρρος πως η λευτεριά και η ανεξαρτησία είναι αιτίες αγώνα ασταμάτητου και διδάσκει ακόμα, όπως φαίνεται στο βάθρο του ανδριάντα που του έχουν στήσει έξω από την παλιά Βουλή, όπου είναι χαραγμένα τα εξής:

**ΕΦΙΠΠΟΣ ΧΩΡΕΙ ΓΕΝΝΑΙΕ
ΣΤΡΑΤΗΓΕ
ΑΝΑ ΤΟΥΣ ΑΙΩΝΑΣ
ΔΙΔΑΣΚΩΝ ΤΟΥΣ ΛΑΟΥΣ
ΠΩΣ ΟΙ ΔΟΥΛΟΙ ΓΙΝΟΝΤΑΙ
ΕΛΕΥΘΕΡΟΙ**

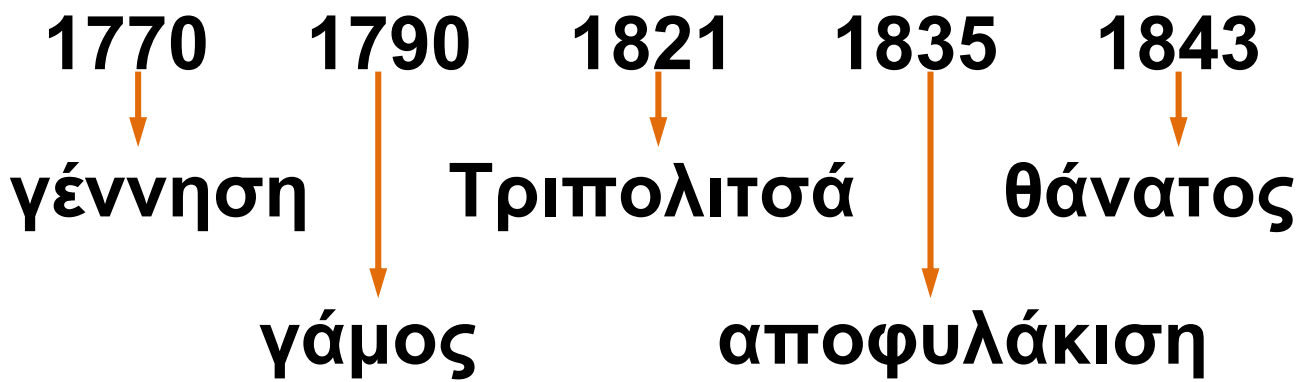
**Κ. Κυριακοπούλου –
Χ. Κανελλοπούλου, 21 από το '21,
Εμπειρία Εκδοτική,
Αθήνα, 1998 (διασκευή)**

- Χωρίστε το κείμενο σε παραγράφους και βάλτε τίτλους.
- Χρωματιστέ με κόκκινο τα σημεία που δίνουν πληροφορίες για τον τόπο όπου γίνονται τα γεγονότα και με πράσινο τα σημεία που δίνουν πληροφορίες για το χρόνο. Γράψτε το βιογραφικό του Κολοκοτρώνη. Μπορείτε να συμβουλευτείτε και τον πίνακα του βιβλίου σας, σελ. 96 – 97, β' τεύχος, 1ος τόμος

- Χωριστείτε σε τέσσερις ομάδες. Η πρώτη να γράψει το βιογραφικό του Ρήγα Φεραίου, η δεύτερη της Λασκαρίνας Μπουμπουλίνας, η τρίτη του Μακρυγιάννη και η τέταρτη του Μάρκου Μπότσαρη και να τα διαβάσετε στην τάξη.

- Η παραπάνω ιστορική γραμμή αναφέρεται σε κάποιες από τις σημαντικές χρονολογίες της ζωής του μεγάλου αγωνιστή. Φτιάξτε τις ιστορικές γραμμές για έναν ήρωα που θαυμάζετε από την αρχαία ελληνική ιστορία (π.χ. το Λεωνίδα ή το Θεμιστοκλή), μια για το Μ. Αλέξανδρο και μια για έναν αυτοκράτορα από τη βυζαντινή ιστορία (π.χ. τον Ιουστινιανό). Μπορείτε να τις εμπλουτίσετε με γεωγραφικούς χάρτες, φτιάχνοντας έτσι ένα μικρό κεφάλαιο βιβλίου Ιστορίας! Χαρίστε το στους γονείς σας ή στη βιβλιοθήκη του σχολείου.

- Επίσης, μπορείτε να φτιάξετε τη γραμμή με τα σημαντικά γεγονότα της ζωής του παππού ή της γιαγιάς σας, να τη φιλοτεχνήσετε και να τους τη χαρίσετε.
- Μπορείτε να σημειώνετε στον πίνακα ανακοινώσεων της τάξης σας τα σημαντικά γεγονότα της σχολικής ζωής.
- Αντιστοιχίστε στην επόμενη σελίδα κάθε κείμενο με το όνομα αυτού που το είπε ή το έγραψε:

**«Αρκετόν σπόρον
ελευθερίας έσπειρα.
Το έθνος μου ας
θερίσει τον σπόρον
αυτόν».**

Δ. Σολωμός

**«Έδωσα στην Ελ-
λάδα το χρήμα μου
και τον καιρό μου,
τήρα της δίνω και
τη ζωή μου».**

Α. Διάκος

**«Θέλει αρετήν και
τόλμην η
Ελευθερία».**

Λ. Βύρων

**«Εγώ Γραικός
γεννήθηκα, Γραικός
και θα πεθάνω».**

Ρ. Φεραίος

**«Τα μάτια μου δεν
είδαν τόπον
ενδοξότερον από
τούτο το αλωνάκι».**

Α. Κάλβος

Διαβάστε στο Ανθολόγιο: [Είμαστε εις το «εμείς»], του Γ. Μακρυγιάννη, 5ος τόμος, σελ. 41.

Μαντώ Μαυρογένους

Στις αρχές του Μαΐου του 1821 τέσσερα πλοία βρίσκονταν στο λιμάνι της Μυκόνου. Περίμεναν τη διαταγή να ανοίξουν πανιά για την Τήνο, όπου είχε αποφασιστεί η συγκέντρωση του στόλου του Αιγαίου με αρχηγό τον Τομπάζη. Την ημέρα της αναχώρησης η Μύκονος έμοιαζε με πόλη που πανηγύριζε. Όλος ο κόσμος είχε κατακλύσει το χώρο του λιμανιού, που ήταν καταστόλιστο με σημαίες και αψίδες από κλαδιά δάφνης και μυρτιάς. Στο κέντρο του παλικάρια και κοπέλες είχαν πιαστεί σε χορό,

που τον συνόδευαν τραγούδια και πυροβολισμοί. Οι καμπάνες χτυπούσαν χαρμόσυνα και οι παπάδες, τριγυρισμένοι από ψαλτάδες και εξαπτέρυγα, έκαναν δεήσεις και ευλογούσαν τα πληρώματα. Ξάφνου, στην πρόχειρη εξέδρα που είχε στηθεί για τους επισήμους, μια λεπτή γυναικεία σιλουέτα ξεχώρισε και προχώρησε μπροστά. Μονομιάς σταμάτησαν και βουβάθηκαν όλοι και ένας ομαδικός ψίθυρος άρχισε να σέρνεται ανάμεσα στο πλήθος: «Η Μαντώ! Η Μαντώ!...».

Ντυμένη στα ολόλευκα, η Μαντώ, κρατώντας στο ένα της χέρι μια μικρή σημαία και στο άλλο ένα μπουκέτο λουλούδια, γύρισε πρώτα κατά τους συγκεντρωμένους και τους χαιρέτησε με μια βαθιά υπόκλιση. Στη στιγμή ακούστηκε ο

αντιχαιρετισμός με μια θύελλα από
ζητωκραυγές και λογής επευφημίες.
Ύστερα εκείνη, απευθυνόμενη
στους πολεμιστές μέσα στα πλοία,
σήκωσε ψηλά τη σημαία και με τη
μελωδική της φωνή είπε δυνατά:
– Λεβέντες της Μυκόνου! Η Πατρίδα
αγωνίζεται και σας καλεί να τη
βοηθήσετε. Ανταποκριθείτε στη
μεγάλη τιμή που σας γίνεται και
φανείτε άξιοι των Σαλαμινομάχων
προγόνων μας. Δώστε μας τη χαρά
και την περηφάνια ότι και τα δικά
μας παλικάρια είναι σαν εκείνα που
πολεμούν αυτή την ώρα τον εχθρό.
Σας κατευοδώνουμε και σας
περιμένουμε νικητές. Ελευθερία ή
θάνατος! Εμπρός!

Τελειώνοντας έριξε στη θάλασσα
την ανθοδέσμη που κρατούσε και
μαζί με τους πρόκριτους
κατευθύνθηκε προς το αρχοντικό

της, όπου είχε προγραμματιστεί μαζί τους μια νέα σύσκεψη. Το θέμα που θα συζητούσαν ήταν η ασφάλεια του νησιού. Αυτό όμως απαιτούσε μεγάλα χρηματικά ποσά, που η εξοικονόμηση τους φαινόταν δύσκολη. Στέκονταν όλοι σκεφτικοί και αμήχανοι, μέχρι τη στιγμή που σηκώθηκε η Μαντώ για να δώσει λύση στο πρόβλημα και να καταπλήξει όλους λέγοντας:

– Πατριώτες! Μπήκα στην Επανάσταση αποφασισμένη να της δώσω ό,τι έχω. Ξέρετε πως είμαι πλούσια. Σας δηλώνω λοιπόν ότι από σήμερα τα πλούτη μου δεν είναι δικά μου. Είναι της Πατρίδας! Θα τα ξοδέψω όλα για την ελευθερία της. Κι όταν πια δε θα μου έχει μείνει τίποτε, θα πάω μ' αυτούς που πολεμούν τον εχθρό να δώσω και τη ζωή μου!

Πήγε ύστερα αργά στο γραφείο της, τράβηξε ένα σακουλάκι γεμάτο χρυσά νομίσματα και το ακούμπησε μπροστά στους πρόκριτους.

– Ορίστε, είπε. Πάρτε όσα χρειάζονται για τα έξοδα των φρουρών και στείλτε αμέσως ανθρώπους μ' ένα καΐκι στον Πειραιά να αγοράσουν όπλα, που έμαθα πως έχουν φέρει πλοία από την Ευρώπη.

Οι πρόκριτοι έμειναν για λίγο άφωνοι και ακίνητοι, σαν να τους είχε χτυπήσει κεραυνός. Μόλις συνήλθαν, σηκώθηκαν και, χλωμοί από την έκπληξη και τη συγκίνηση, της έσφιξαν ένας ένας το χέρι.

– Αρχηγός της φρουράς εσύ! της φώναξαν ύστερα μ' ένα στόμα.

– Σας ευχαριστώ, είπε εκείνη και έκλεισε τη σύσκεψη με τη φοβερή

φράση: Και μην ξεχνάτε ότι τούτη η φωτιά που άναψε στο Αιγαίο δε θα σβήσει αν δεν κάψει ή τους τυράννους μας ή εμάς!...

***Πινακοθήκη των ηρώων του 1821,*
εκδ. Στρατικήη, Αθήνα, 1996**

Γράψτε σε 10 γραμμές τι μας λέει το κείμενο. Στο κείμενο σας πρέπει να αναφέρετε οπωσδήποτε:

- **Πότε έγιναν τα γεγονότα**
- **Πού έγιναν**
- **Ποια ήταν τα βασικά πρόσωπα**
- **Πώς παρουσιάστηκε και τι είπε η Μαντώ**
- **Τι πρότεινε στους πρόκριτους όταν πήγαν στο αρχοντικό της**
- **Ποιο αξίωμα της έδωσαν για την προσφορά της**

Με τη μηχανή του χρόνου γυρίστε πίσω στα χρόνια της Επανάστασης. Φανταστείτε ότι η τάξη σας είναι μια ομάδα αγωνιστών που μάχονται με όλα τα μέσα – όπλα, μόρφωση, χρήματα, εξυπνάδα, στρατηγική, γενναιότητα – για να ελευθερωθεί η πατρίδα σας.

Επιλέξτε να γράψετε ή μια παράγραφο που να θυμίζει τον «Όρκο των Φιλικών» ή ένα διάλογο όπου να φαίνεται η απόφαση σας ότι ήρθε η ώρα να ελευθερωθεί η Ελλάδα. Μπορείτε να αρχίσετε κάπως έτσι:

- Ορκιζόμαστε να μείνουμε πιστοί

.....
.....

- Είμαστε μαζεμένοι στο σπίτι του Κολοκοτρώνη για να συζητήσου με

.....
.....

Ακροστιχίδα της Μαντώσ Μαυρογένους:

1. Μ _____
2. Α _____
3. Υ _____
4. Ρ _____
5. Ο _____
6. Γ _____
7. Ε _____
8. Ν _____
9. Ο _____
10. Υ _____
11. Σ _____

1. Το μικρό όνομα του Μπότσαρη.
2. Το μικρό όνομα του Κοραή.
3. Τον έγραψε ο Δ. Σολωμός.
4. Το μικρό όνομα του Φεραίου.
5. Το μικρό όνομα του Ανδρούτσου.
6. Λέγεται κι έτσι ο Έλληνας.
7. Έγινε το 1821.
8. Το μικρό όνομα του Σκουφά.
9. Το αντίθετο της διχόνοιας.
10. Ξεκίνησε την επανάσταση από τη Μολδοβλαχία.
11. Ήταν ο Μακρυγιάννης.

Διαβάστε στο Ανθολόγιο: Ο μικρός μπουρλοτιέρης, της Γ. Γρηγοριάδου – Σουρέλη, 5ος τόμος, σελ. 27.

***Μαθαίνω περισσότερα
για την 25η Μαρτίου 1821***

**Γιαννόπουλος Θεόδωρος, *Νεότερη
σχολική ανθολογία*, εκδ. Χ.
Τεγόπουλος – Ν. Νίκας, Αθήνα,
1970.**

**Γκώνιας Νικόλαος – Ραπτοπούλου
Σοφία, *Το Μεγάλο '21*, εκδ. Πατάκη,
Αθήνα, 2003.**

**Δελώνης Αντώνιος, *Γιορτάζουμε
στο σχολείο*, εκδ. Γρηγόρη, Αθήνα,
2002.**

**Ιστορική και Εθνολογική Εταιρεία
της Ελλάδας, *Το εθνολογικό
ιστορικό μουσείο*, Αθήνα, 1990.**

**Λάππας Τάκης, *Παπαφλέσσας*, εκδ.
Πατάκη, Αθήνα, 1998.**

Λάππας Τάκης, *Κατσαντώνης*, εκδ. Πατάκη, Αθήνα, 2003.

Μακρυγιάννης Ιωάννης, *Απομνημονεύματα*, εκδ. Καραβία, Αθήνα, χ.χ.

Νάκου Λιλίκα, *Μόσχω Τζαβέλλα*, εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, 1995.

***Πινακοθήκη των ηρώων του 1821, Μπουμπουλίνα και Μ. Μαυρογένους*, εκδ. Στρατική, Αθήνα, 1996.**

Ρήγα Βελεστινλή, *Απάνθισμα κειμένων*, εκδ. Βουλή των Ελλήνων, Αθήνα, 1998.

Σεφέρης Γεώργιος, *Ένας Έλληνας – ο Μακρυγιάννης*, εκδ. Ίκαρος, Αθήνα, 1975.

Τερτσέτης Γεώργιος, *Άπαντα – Κολοκοτρώνη απομνημονεύματα*, εκδ. Γιοβάνη, Αθήνα, 1967.

ΕΝΟΤΗΤΑ 10

**Μυστήρια –
επιστημονική φαντασία7**

ΕΝΟΤΗΤΑ 11

Παιχνίδια55

ΕΝΟΤΗΤΑ 12

25η Μαρτίου113

Βάσει του ν. 3966/2011 τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, του Γυμνασίου, του Λυκείου, των ΕΠΑ.Λ. και των ΕΠΑ.Σ. τυπώνονται από το ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ και διανέμονται δωρεάν στα Δημόσια Σχολεία. Τα βιβλία μπορεί να διατίθενται προς πώληση, όταν φέρουν στη δεξιά κάτω γωνία του εμπροσθόφυλλου ένδειξη «ΔΙΑΤΙΘΕΤΑΙ ΜΕ ΤΙΜΗ ΠΩΛΗΣΗΣ». Κάθε αντίτυπο που διατίθεται προς πώληση και δεν φέρει την παραπάνω ένδειξη θεωρείται κλεψίτυπο και ο παραβάτης διώκεται σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 7 του νόμου 1129 της 15/21 Μαρτίου 1946 (ΦΕΚ 1946,108, Α').

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του βιβλίου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού / ΙΤΥΕ - ΔΙΟΦΑΝΤΟΣ.